

קנין הלכה

3

מראי מקומות

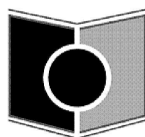
מס' 4

חודש מנחם-אב תשע"ז

או"ח הלכות שבת

סימן שא סעיפים כג-נא

סימן שב סעיפים א-יב

Dirshu
דרשו ד' ועיון
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף בנ

גמ' דף נח. אמר מר ולא בזוג עד כל שהוא ארוג לא גזרו. תוס' ד"ה הב"ע.

בגמ' מבואר שמן הדין אין הזוג נחשב משאוי וכל הנידון הוא אם יש גזירה דילמא נפיל ואתי לאיתויי ד"א. ועיין בתוס' [ד"ה הב"ע] שהוסיפו דאף בארוג שבכסותו פעמים גזרו אטו אינו ארוג. בטעם הא דהזוג אינו משאוי, מבואר ברמ"א שאין זה רק משום דהזוג משמש נוי לבגד ולכן הוא טפל לו, אלא משום דדרכו להיות מחובר לבגד. ועפ"י כתב הביה"ל [ד"ה שדרכו] שמותר לצאת עם כיסים התפורים לבגד וכן בכובע המחובר למעיל, אף שאין הכיסים משמשים לעצם הלבישה, ואף שאינו משתמש עכשיו עם הכובע לכסות את ראשו. [עיין ביאורים ומוספים 63].

כתב הרמ"א שמותר לצאת עם מטפחת שמקנחין בה האף אם היא מחוברת לכסות, והמשנה ברורה [ס"ק פד] הביא בזה שתי דיעות בטעם ההיתר.

- א. הגר"א כתב שמכיון שהדרך הוא לחבר המטפחות לבגד, לכן בטל הוא לגבי הבגד ומותר לצאת בו. [ובשעה"צ ס"ק קג מובא שהיו רגילים לעשות כן רק לצורך שבת ולא היו הולכים כך בימות החול, ואפ"ה ס"ל להגר"א דזה נטפל לבגד].
- ב. המגן אברהם כתב שזה נחשב דבר שאינו חשוב ולכן בטלה היא לבגד ומותר, והשעה"צ [הג"ל] תמה מ"ט המטפחת נקראת דבר שאינו חשוב.¹

סעיפים כד-כה

משנה דף סו: עד גמ' אמר ר"נ בר יצחק וסימנך. משנה דף ס. גמ' דף סא. ת"ר איזהו קמיע מומחה עד המשנה דף סב. תוס' ד"ה חד. רא"ש פ"ו סימן ח מולא בקמיע עד הסוף.

דיני קמיע מומחה

רש"י [דף סא. ד;ה דמומחה] כתב שמומחה גברא הוא כל שאדם זה עשה קמיע לג' אנשים נעשה מומחה שריפא ג' אנשים, והקמיע מומחה שריפא כתב זה ג' אנשים, א"נ שכתב אדם זה ג' מיני קמעים של ג' מיני חולאים לג' אנשים היינו אתמחי גברא בכל הקמעים שיעשה לעולם.

וכתב הבי"ש שלפי רש"י גם קמיע שנעשה מומחה כשירפא ג' בני אדם מאותו חולי, אפילו יכתוב לחש זה באגרת אחרת או אפילו

ביאורים והערות

1. הרמ"א גם הביא שמותר לצאת בעיגולים ירוקים שגזרה המלכות שכל יהודי ישא אחד מהן בכסותו, והמשנ"ב [ס"ק פג] כתב שטעם ההיתר הוא משום דחשיב כמו מלבוש כיון שדרך לצאת בו כל ימי השבוע. מקור הדין הוא באור זרוע [סימן סד ס"ק כג], ומשמע משמע שהיסוד הזה שמה שרגילים לצאת בו כל ימי השבוע אינו נחשב כמשאוי, אינו דוקא בדבר שמחובר לבגד ומטעם שנטפל לבגד, מכיון שהאור זרוע למד דין זה מחותם של עבד דאף שתלוי בצוארו אינו בגדר משאוי, ועיין לעיל [סעיף יט] בענין כבל אסיר. אמנם במגן אברהם [ס"ק לג] מבואר שטעם ההיתר הוא משום דטפלים לבגד [ועיין שם באור זרוע שהביא טעם זה בשם הר"ש מקוצי]. והדין השני ברמ"א במטפחת התפורה לבגד, יסוד ההיתר הוא משום חיבורה וכמו שהבאנו מהגר"א, ויתכן דמהאי טעמא לא בעינן שיהא דרכו לצאת כל ימי השבוע.

קנין הלכה

מראי מקומות

אם רופא אחר יכתוב לחש זה, הוי קמיע מומחה ומותר לצאת בו לרה"ר. תוס' והרא"ש כתבו שהאיש שנעשה מומחה מחמת שכתב ג' מיני קמיעות לג' מיני חולאים אינו נעשה מומחה אלא לאותם לחשים שריפא כבר ג"פ ולא ללחשים אחרים. והקמיע שנעשה מומחה ע"י שריפא ג"פ, אינו מומחה אלא באגרת זו שריפאה ג"פ ולא באגרת אחרת שכתבו בה לחש זה, ואפילו אם זה אותו איש כתב את האגרת הראשונה.

איסור הוצאה בקמיע

הטעמים שאסור לצאת לרה"ר עם קמיע שלא התברר אם מרפא הוא מכמה טעמים:

- א. המנ"א [סי' שח ס"ק נו] כתב דעל הצד שהוא לא מרפא הוא נחשב משאוי, אלא אין כאן חיוב הטאת, דילמא מרפא, לכן לדבריו הוי ספק דאורייתא.
- ב. הא"ר [כאן] כתב דאשתמושתיה ליה להמנ"א דברי הרמב"ם [פי"ט שבת] שכתב דפטור משום דהוי דרך מלבוש.
- ג. המאירי כתב שזה נחשב מלבוש אפילו שיש ספק אם מרפא, אלא אסור לצאת בה שחוששים שאם יראה דאינו מרפא יסורנו ויעבירונו ד"א ברה"ר^①

סעיף בו

נאמנות הרופא

בירושלמי [פ"ו ה"ב] הובא שהרופא נאמן לומר על עצמו שהוא מומחה, וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק מ"ו] שזה שנאמן לומר קמיע זו הוא מומחה משום שע"א נאמן באיסורין. והביא מהפני יהושע [שבת דף סא. ד"ה אלא] ששאל דאין ע"א נאמן נגד חזקה, והרי שבת איקבע איסור, ואפילו באיסור דרבנן אינו נאמן. וצ"ח הפמ"ג למש"כ הרא"ש יוסף די"ל דלדינא קי"ל דבאיסור דרבנן נאמן ע"א נגד החזקה, ולכן אם נסבור כהר"מ שטעם האיסור לצאת בקמיע שאינו מומחה הוא רק דרבנן, א"כ שפיר נאמן הרופא.

סעיף בח

דף סה. מהמשנה עד כולו מעלין לה.

הדין המובא בסעיף זה תלוי במטרה של קשירת המטבע.

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

① יציאה לחולה שאין בו סכנה עם קמיע שאינו מומחה

הגרי"א ספקטור זצ"ל [שו"ת באר יצחק או"ח סי' טז] שואל למה בחולה שיש בו סכנה משמעות הגמ' שאסור לצאת עם קמיע, הא כיון שהוא ספק אם היא רפואה גמורה או לא, הא קי"ל דספק פיקוח נפשות דוחה שבת ואף אחר הרוב אין הולכים בפיקוח"נ, א"כ מספיקא יהא מותר לצאת ברה"ר בשבת, ומה לי ספיקא דדינא או שאר ספיקות.

ותירץ עפ"י הרמב"ם [פיה"מ יומא פ"ג מ"ב] גבי מי שנשכו כלב שוטה דאין מאכילין אותו מחצר הכבד, והרי אין לך דבר שעומד מפני פיקוח"נ. וכתב דשאני רפואה שאין מועיל אלא בדרך סגולה ולא בדרך רפואות הטבע דזה לא הותרה ספיקו במקום איסור, וא"כ ה"ה בקמיע דרפואתו היא בדרך סגולה לא הותר ספיקו במקום איסור.

קנין הלכה

מראי מקומות

- א. אם קושר לרפואה, לכל הדיעות שרי. ועיין במשנה ברורה [ס"ק קט] שדוקא אם קשר מבעוד יום באיזה סמרטוט שאינו חשוב, והוא בטל כלפי המכה, לאפוקי אם קשר או בדבר חשוב שאסור.²
- ב. אם אינו קושר לרפואה אלא לשמירה כדי שהמכה שברגלו לא תינגף, נחלקו בזה הפוסקים. (א) לדעת הטור אסור לצאת בו, דאין די בזה לעשות את המטבע במילה לגופו.³ (ב) לדעת האליהו רבה בשם כמה פוסקים גם הצלת המכה מנגף מועילה להתיר, וכן כתב הגר"א [לעיל סעיף כב] בדעת הרמב"ם, ומשמע שמצדד בן להלכה.

סעיפים כט-לא, לד

גמ' דף קמז. אמר רב יצחק בר יוסף עד המשנה. תוס' ד"ה מהו.

יציאה בטלית או סודר

יסוד הדברים להתיר לצאת עם טלית או סודר הוא אם הולך עם הסודר או הטלית בדרך לבישה, אבל אם הולך שלא בדרך לבישה כגון שהיא מקופלת על כתפיו, הרי זה משאוי גמור וחייב מן התורה. יש מקרים שרבנן אסרו מטעם שנראה כעין משאוי, והוא באופן שעיקר הטלית מכסה את גופו, אך הוא מקבץ את הקצוות שלא למטרת נוי אלא לשמור עליהם מלכלוך וכיוצ"ב.

להלכה: המשנה ברורה [ס"ק קיב] הביא שנחלקו אם מותר לצאת עם טלית המכסה חלק מגופו אך לא רוב גופו, דיש מתירים ויש אוסרים. [ועיין לעיל סימן יג סק"ו ששם רק הביא את דעת היש מחמירים].

וכן כתב [ס"ק קיז] על דברי השו"ע במלבושים דידן שמותר להגביה את שוליו כדי שלא יתלכלכו, דכיון שהבגד עשוי כמלבוש גמור וידיו נתונות בשרווליו זה נחשב דרך לבישה גם כשמרים את שוליו הבגד, אבל בתנאי שרק מגביה קצת ולא שמגביהו עד שאוחזו מתחת זרועו, דבאופן זה אינו דרך לבישה.

ובגד שאין בו שרוולים להכניס בו את הידיים אסור להגביהו, אלא אם כן מגביהו מעט שלא יתלכלך דזה שרי.

בסעיף לד הובא שאע"ג דבטלית אסור במקופל אבל בסודר שרי, וביאר המשנה ברורה [ס"ק קכז] שכך דרך לבישת הסודר בחול לקפלו על כתפיו, ועיין בביאור הלכה [ד"ה ואם אין].²

סעיפים לב-לג

גמ' דף קמז. וחנוני היוצא במעות עד שדרכו של חנוני לצאת כד.

ביאורים והערות

2. עיין שעה"צ [ס"ק ל] שלדעת הגר"א כל שהדבר החשוב עצמו מועיל למכה ומגין עליה הרי הוא מותר, ורק כשהוא קשור על גבי רטיה אז בעינין שלא יהא דבר חשוב.
3. עיין חידושי רע"א [על המג"א ס"ק מא] שכתב דלפי הכלל שנתבאר לעיל [סעיף יג] דהצלת הגוף מצער מותר, הכי נמי מותר בדין זה של מטבע, והניח את שיטת הטור והמג"א בצ"ע.

ליקוט תשובות האחרונים

② יציאה בחליפה המונחת על כתפיו

בדינים והנהגות מהחזון איש [פרק יד ס"ט] הובא שהחזון איש בעצמו נהג לצאת עם חליפתו מונחת על כתפיו, ובחוט שני [ח"ד עמ' קלג] כתוב שהחזון איש דן בזה והיה לו נטייה לכאן ולכאן, והוסיף דמסתבר דתלוי במנהג המקום שאם אין דרך כלל לילך כן אין זה דרך מלבוש. וע' ביאורים ומוספים 88.

קנין הלכה

מראי מקומות

ישנם שני נידונים בסעיפים אלו:

א. דיני הוצאה כאורחיה וכלאחר יד.

ב. דיני מוקצה.

א. דיני הוצאה

בגמ' מבואר דהיוצא לרשות הרכים עם מעות הצוררים לו בסדינו חייב, דדרך הוצאה בכך. ואם המעות תפורים בכגדו כתבו הפוסקים דהוי שינוי, ואין בו איסור תורה רק איסור דרבנן.

וכתב הבית יוסף דהא דלא אמרינן דכיון שתפורים לבגד בטלים הם לבגד, הוא משום דהמטבעות חשובים ואינם בטלים. והביא הרמ"א [סעיף לג] בשם יש מתירים את הדין של האגור שבמקום שיש לחוש שמא יבוא לידי הפסד, כגון ע"י ליסטים וכיוצ"ב שאדם בהול על זה, מותר להוציא את המעות בשינוי באופן שהוא איסור דרבנן.

טעם ההיתר הוא מחמת הדין המבואר בריש פרק מי שהחשיך [דף קנג:], דבמצב שאדם בהול על ממונו התירו איסורים דרבנן, מחשש דאי לא שרית ליה אתי לאתויי בעצמו ד' אמות ברשות הרכים ויעבור בזה איסור דאורייתא, 4 [דינים אלו נתבארו בסמ"ן רסו ס"א-ס"ז ובסמ"ן שלד ס"ב], והכי נמי חששו שאם לא יתירו הוצאה כלאחר יד יבוא לחפור גומא על מנת להטמין המעות ויעבור בזה על איסור תורה.

ב. דיני מוקצה

הט"ז [ס"ק כב] והמגן אברהם [ס"ק מה] נחלקו בדין מעות שעשו בהן נקב באופן שראוי לתלותן על צואר בתו בתורת תכשיט, אך לא מתכוין לתלותן עליה.

הט"ז כתב שזה גופא שראויין לתלות מוציאן מידי מוקצה, אבל המגן אברהם חולק שאין די בזה כדי להוציא מידי איסור מוקצה.⁵

סעיף לו

גמ' דף נט: א"ל רבינא לרב אשי קמרא עילוי הימיונא מאי א"ל תרי המייני קאמרת. תוס' ד"ה תרי. משנה דף קכ. ולובש כל מה שיכול ללבוש.

שני מלבושים זה על זה

מותר לצאת כשהוא לבוש בבגדים זהים זה על גב זה משום שדרך לבישה בכך, וכתבו תוס' [דף נט: ד"ה תרי] שדרך בני אדם

ביאורים והערות

4. תוספת עיון:

עיי' במשנה [דף קנג]. שמי שהחשיך בדרך נותן כיסוי לנכרי מטעם שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו, ואי לא שרית ליה אתי לאתויי ד אמות ברשות הרבים, ובגמרא [ע"ב] אמר רב אדא בר אהבה היתה חבילתו מונחת על כתיפו וכו' דזריק ליה כלאחר יד. מבואר בגמרא דמחמת חשש שאדם בהול על ממונו התירו גם מלאכה כלאחר יד ולא רק אמירה לנכרי.

5. תוספת עיון:

גם בביאור דברי הרמ"א בענין לצאת במעות צוררים בסדינו [סעיף לב] תהיה אותה מחלוקת בין הט"ז והמג"א, שלדעת הט"ז ישנם בדברי הרמ"א שני ענינים חלוקים:

א [תחילת דברי הרמ"א איירי במעות שאינן מנוקבות והן מוקצה, וההיתר הוא משום שמטלטלן אגב הסדין [טלטול מן הצד המבואר לקמן בסמ"ן שט]]. ולפי זה מש"כ הרמ"א דבבית מותר לטלטל אם צריך לו, הכוונה שצריך את הסדין.

ועיין בגר"א שתמה על הט"ז דאם אכן המעות צוררין אפילו אם הסדין כולו הוי בסיס לדבר האסור אין לטלטלו, ולכן הגר"א העמיד שגם תחילת דברי הרמ"א איירי במעות מנוקבים שאינן מוקצה ולכן שרי לטלטל הסדין.

ב [סוף דברי הרמ"א איירי במעות מנוקבים שאינן מוקצה כלל, וזה בודאי מותר אף כאשר מטלטלן שלא אגב הסדין. לדעת המג"א שגם מעות מנוקבין אכתי לא יצאו מתורת מוקצה אין ברמ"א אלא דין אחד, שאכן המעות מנוקבים ובקל אפשר לייחדם

קנין הלכה

מראי מקומות

ללבוש אותם מפני הקור ולכן שרי אף בשעה שאינו זקוק להם מפני הקור, ואינו נהנה בלבישה זו כלל. והבית יוסף הביא את דעת הרוקח והכל בו שמותר ללבוש מלבוש שאינו צריך לו כגון אם רוצה להעבירו לחבירו [דלא כדעת השבלי הלקט בשם היראים שאסר]. ועפ"ז פסק המחבר דמותר לצאת בשני סרבלים ובשני הלוקים אף שאינו זקוק להם מפני הצינה אלא מוליכם לחבירו.

ונראה הנקט דמה שכתבו התוס' ששני מלבושים מותרים מפני הצינה, אין הכוונה דדוקא מפני הצינה מותר, אלא שהואיל ופעמים לובשם מפני הצינה לכן חשוב דרך מלבוש ואינו משאוי, ולכן שרי אף כשמוציא לצורך חבירו. ועיין בשעה"צ [ס"ק קסד] שמציין לגמ' עירובין [דף צה:]: שאומרת שמה שהתירו בדליקה ללבוש כל מה שיכול ללבוש, ולא התירו כן במוציא תפילין ללבוש כמה זוגות יחד, הוא משום דבמלבושים כך דרך המלבוש בחול, ולכן שרו רבנן.

שתי חגורות זו על זו

תוס' [שם] נקטו דאסור לצאת בשתי חגורות זו ע"ג זו משום שאין שום תועלת בחגורה הנוספת. המשנה ברורה [ס"ק לג'] הביא את הפרי מגדים בשם ספר התרומה שהאיסור בזה הוא מדרבנן משום דמיהוי כמשאוי, אבל מן התורה אינו אסור דסו"ס כל חגורה בפני עצמה נתונה עליו בדרך מלבוש גמור. והשעה"צ [ס"ק סה'] הביא שמדברי הר"ן [על הרי"ף במשנה של כל כתבי דף קכ.]. משמע לכאורה שהוא מדאורייתא. הבית יוסף נקט שמכיון שהרי"ף והרמב"ם השמיטו את דברי הגמ' [דף נט.]. דתרי הימייני זה ע"ג זה אסור לכן יש להתיר זאת, וכן פסק השו"ע. אבל הדרכי משה חולק, שמכיון שרש"י ותוס' אוסרין אין מקום להתיר מפני השמטת הרי"ף והרמב"ן, וכן פסק הרמ"א.

בגד מפסיק בין החגורות

כתבו תוס' [שם] דמה שהתיר ר' יוסי' במשנה [דף קכ.]. חגור ואיזור הוא משום שיש בגד מפסיק ביניהם, והיינו שכל חגורה חוגרת בגד אחר וזה נחשב דרך לבישה בכך.

יציאה עם מטפחת

המשנה ברורה [ס"ק קלג'] הביא כמה אופנים שמותר לצאת עם מטפחת, שהרי אסור לחוגרה ע"ג החגור מכיון שאפי' שתי חגורות גמורות זו ע"ג זו אסור. והחיי אדם כתב שאפילו להמתירים שתי חגורות, הכא אסור, דכיון שאין הדרך לחגור בזה בחול, מינכר לכל שמערים להוציא.

- א. הט"ז [ס"ק יד'] כתב שאם יחבר את המטפחת בהמשך להחגור באופן שיהא זה חגור ארוך ויכרוך הכל סביב גופו, ככה"ג מותר, ואם מחבר בשבת יקפיד שלא לקשור בקשר שאינו של קיימא.
- ב. המשנה ברורה בעצמו כתב שאם יהא הפסק מלבוש בין החגורה לבין המטפחת גם יהא מותר.

ביאורים והערות

לתלותן בצוואר בתו אף שעדיין לא ייחדן, מ"מ הקלו במקום חשש הפסד טלטלן, והלשון "אם צריך לו" קאי על המעות שיש בהן חשש הפסד, ולכן הקלו כאן קולא מיוחדת במקום פסידא. [ואין זה מצב של בהילות שבוהה התיר הרמ"א לקמן (סל"ג) מחמת הדין של מי שהחשיך, אלא הוי קולא מיוחדת במעות מנוקבות].

קנין הלכה

מראי מקומות

ג. ובשם החיי אדם כתב שאם יכרוך המטפחת על צווארו בדרך מלבוש, מותר.^③

סעיף לו

יציאה בכפפות

מעיקר הדין כפפות הן מלבוש גמור ולא משאוי. אמנם יש מהפוסקים שאסרו לצאת בכפפות, ומעמם משום שמצוי הוא שאדם מסיר את הכפפות מידיו, ולכן גזרו שמא יסירם מידיו.

להלכה: המחבר כתב שראוי לחוש לדעת האוסרים, והמשנ"ב [ס"ק קמא] כתב שהמנהג להקל, והביא בשם הב"ח דאפשר שהמעם הוא משום שלפי הרבה פוסקים אין לנו בזמננו רשות הרבים דאורייתא, אבל סיים המשנ"ב דאף שאין למחות ביד המקילים, מ"מ ראוי לכל בעל נפש להחמיר.

בשו"ע כתב עצה להתיר לכל הדעות, והוא לקשור את הכפפות מערב שבת לשרוולי הבגד בקשר של קיימא. אמנם אופן זה צריך ביאור דמה יועיל אם יקשור, סו"ם אם יסיר את הכפפות מידיו יעבור על מלאכת הוצאה כאשר הכפפות תלויות במעיל, ושוב יאסר ללכת לבוש בכפפות אף אם הן קשורות, שמא יסירן מידיו.

הביאור הלכה [ד"ה שיתפרם] כתב שני מהלכים באחרונים בביאור עצה זו.

א] האליהו רבה כתב שמכיון שקושר את הכפפות היטב לשרוול המעיל, הרי זה נראה כחלק ממנו וכאילו הוי השרוול ארוך, ולכן אינו כמשאוי.

ב] הנהר שלום והתוספת שבת כתבו שאם ילך עם המעיל כשהכפפות קשורות ותלויות בו הרי שזה הוצאה כלאחר יד לגבי הכפפות, ולא גזרינן שמא יסירן מידיו משום דהוי גזירה לגזירה.

הנפק"מ בין ב' הביאורים היא אם מותר לילך במעיל כשאינו לבוש בכפפות והן תלויות בו, דלפי המהלך הראשון הרי זה מותר כיון שהכפפות נחשבות כחלק של המעיל, ולפי המהלך השני יש בזה איסור.

סעיף לח

גמ' דף קלט: א"ר אבין עד הני חשיבי ובמלי. רש"י ד"ה חשיבי. תוס' ד"ה יציאת. רמב"ם פ"ט ה"ב.

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

③ יציאה במטפחת כרוכה על שרוולו

בארחות רבינו [ח"א דיני שבת אות קמד] הובא שהחזון איש הורה שמותר לצאת עם מטפחת, על ידי שקושרה סביב קצה שרוול החולצה, דהיינו באופן שלא ישתמש בכפתור החולצה למטרת סגירת השרוול, אלא ישאיר את השרוול פתוח והמטפחת הקשורה לו תשמש לו במקום כפתור. [ולכאורה זה כעין קרס לאגוד שפתי בגדו, ויש כאן חידוש דאף שאין זו דרך מקובלת של אגידת שפתי הבגד, מ"מ כיון שבפועל משתמש בזה לאגוד את השרוול ה"ז מותר].

ועיין בספר דינים והנהגות לחזו"א [פ"ד ס"ו] הובא שהחזו"א אמר שאין להתיר לעשות כן בשעון, דהיינו ללבוש את השעון על השרוול הפתוח בשביל להתיר לצאת בו, שמפני חשיבותו אינו בטל.

בערוך השלחן [סמ"ח] כתב שההיתר לצאת במטפחת באופן זה של כריכה ע"ג השרוול הוא על צד הדחק, וע"ע בשש"כ [פ"ח הערה קלח].

קנין הלכה

מראי מקומות

הראשונים נחלקו בטעם הא דאמרו שהציצית חשיבי ולא בטילי

- א. רש"י מביא דהטעם הוא משום שהתכלת דמיה יקרים, ולפי זה בזמן הזה דאין לנו תכלת אין כאן משאוי.
 - ב. רבינו הנגאל והרמב"ם ס"ל שכיון שדעתו להשלים על הציציות הקיימות נמצא שהוא מתייחס אליהן ומחשיבן, ואין זה מצב של ביטול שהרי יש לו נפק"מ אם יהיו או לא יהיו.
- השו"ע העתיק את דעת הר"ח והרמב"ם. ועיין משנ"ב [ס"ק קג] שהביא בשם החיי אדם שלפי דיעה זו אם יש לאדם לולאה שרוכסין אותה על כפתור או זוג קרסים וכיו"ב, וניתק צד אחד באופן שצד השני לא ראוי לשימוש, אבל דעתו לתקן ולהשלים אסור לצאת בלולאה ובקרם הנשארים, שהרי דעתו עליהם.
- וכן הדין במתלה [רצועה דקה שתפורה משני צדדיה במעיל ע"מ לתלותו] שניתק מצד אחד, דאם דעתו לתקנו אסור לצאת בו שהרי דעתו להשלים, אבל אם אין דעתו לתקנו ואינו מקפיד עליו להסירו הרי זה בטל לבגד.⁶
- ועיין ביאורים ומוספים 101.

סעיף לט

יסוד הדין הנלמד מסעיף זה הוא שדבר שאינו חשוב בטל לבגד ואינו נחשב משאוי. ולכן תווית הקבועות בבגד כגון תווית של מפעל או הוראות כביסה, וכן תווית "נבדק משעמנו" וכיו"ב שאין להן חשיבות, ואין אדם שם אל לבו אם הן נמצאות או אינן נמצאות, מותר לצאת בהן.⁴

סעיפים מ-מא

גמ' דף קלח: ואמר רב ששת וכו' האי סיאנא עד הא דלא מיהדק. רש"י ד"ה אלא. רמב"ם פכ"ד הל"א.

הראשונים נחלקו בביאור מסקנת הגמ':

- א [רש"י מבאר שהגמ' נקטה דאין איסור אהל כלבישת כובע, וטעם האיסור הוא משום שמא יגביהנו הרוח מראשו ויבא להוליכו ד' אמות. ואם הכובע מהודק בראשו מותר ללבושו, שבזה אין חשש שהרוח יגביהנו.
- ב [הרמב"ם [וכן הר"ח] מפרשים שגם למסקנת הגמ' האיסור הוא מטעם אהל, אלא שלא גזרו בזה אלא כאשר הכובע מהודק, כלומר שהשוליים אינם נכפפים דאז נראה כמין אהל, אבל אם השוליים נכפפים אינו נראה כאהל.

ביאורים והערות

6. תוספת עיון:

מובא בשו"ע [סימן י' ס"ז] שבגד שכנפותיו פתוחות מלמטה וסתומות מלמעלה, אם חציו סתום וחציו פתוח מטילין אותו לחומרא וחיוב בציצית ואין יוצאין בו בשבת, וביאר המשנ"ב [ס"ק כז] דשמא פטור והציצית הוי כמשאוי. ושואל רעק"א [סימן יג ס"א] שמכיון שאין דעתו להוסיף ציציות, אם כן זה נקרא שאין דעתו להשלים ויבטלו הציציות לגבי הטלית.

ותירץ דמיררי באופן שדעתו לפתוח את כנפות הבגד באופן שיתחייב בודאי, ואז יתיר את הציציות ויחזור ויתלה אותן למצוה [מחשש תעשה ולא מן העשוי], וא"כ מיקרי דעתו להשלים שהרי לא ישאיר את הציציות במצב זה.

ועיין משנה ברורה [סימן יג ס"ב] שהביא בשם הפרי מגדים שטלית קטן שאין בה שיעור אסור לצאת בה בשבת משום שהציציות נחשבות למשאוי. והמשיב דבר [הנצי"ב ח"א סימן ב] תמה ע"ז דהרי אין דעתו להשלים על הציציות האלו ואין הם בטלין לגבי הבגד. ועיין עוד בחזון איש [אר"ח סימן ג ס"ק כח] שגם כתב שאין הציציות האלו נחשבות משאוי, וטעמו משום שאינו עומד להסירן וניחא ליה בהן דנראה על ידן כלובש בגד ציצית, ואם כן נחשבים כבגד עצמו וכלשון הרמב"ם [פי"ט ה"כ] שאין הציצית הגמורה משאוי אלא הרי הוא מנוי הבגד ומתכססיו, ומאותו טעם הוסיף עוד הרמב"ם [שם] שמותר לצאת עם טלית מצוייצת בין ביום בין בלילה.

ליקוט תשובות האחרונים

④ תוית של מכבסה

תוית של מכבסה שנמצאת במקום גלוי ודרכו להסירה ושכח לעשות כן מבעוד יום, דן בזה המנחת יצחק [ח"ג סימן לן] שאולי יש לחוש שאינה בטילה לבגד והוי משאוי, ודעתו נטה להתיר, אך כיון שהיו גדולים שאסרו זאת לא רצה להורות בזה היתר.

קנין הלכה

מראי מקומות

ויש כמה נפק"מ בין רש"י להרמב"ם:

א] כובע שאין בשוליים שלו רוחב טפה, לפי רש"י אסור ללבושו ברשות הרבים כשאינו מהודק שמא יגביהנו הרוח, ולפי הרמב"ם לא מצאנו גזירה בזה ואין בו איסור אהל, כיון שאינו רחב טפה.

ב] לפי הרמב"ם יש איסור לבישת כובע שיש בשוליו רוחב טפה אפילו בבית, ולפי רש"י לא נאסר אלא בחוץ.

ג] לפי רש"י האיסור הוא גם בכובע רך, ולפי הרמב"ם רק בקשה.

ד] המשנה ברורה [ס"ק קנג] הביא שלשיטת רש"י מותר לצאת בכובע אם אין תחתיו כיפה דאין לחוש שילך בגילוי ראש, ולשיטת הרמב"ם אסור.

ה] השער הציון [ס"ק קפד] הביא בשם הט"ז שלפי רש"י האיסור הוא אף אם לבש את הכובע מבעוד יום, ולפי הרמב"ם זה רק כשלוש בשבת עצמה.

להלכה: השו"ע חשש לשתי השיטות והעתיק [סעיף מ] את שיטת הרמב"ם שהאיסור הוא משום אהל, ואחרי זה [סעיף מא] העתיק את שיטת רש"י שהאיסור הוא מטעם גזירה דילמא אתי לאתויי ד' אמות.

המשנה ברורה [ס"ק קנב] הביא את דברי האחרונים שהאריכו לדון למה נהגו העולם לצאת בכובעים רחבים טפה, והביא גם את דברי האליהו רבה שכתב שהעולם סמכו על שיטת רש"י שאינו חושש בכלל לאיסור אהל בלבישת כובע, וכן הביא גם המגן אברהם [ס"ק נא] בשם הב"ח.

אמנם כתב שאין למחות במקום שנוהגין להקל, אך במקום שלא נהגו להקל בודאי יש להחמיר כדעת השו"ע.⁵ המשנה ברורה [ס"ק קנג] הביא בשם הב"י ועוד אחרונים, שלשיטת רש"י שהחשש הוא שמא יגביהנו הרוח מראשו ויבוא לטלטלו ד"א, האיסור הוא רק אם הולך עם כיפה תחת הכובע שאז יש לחוש שיקח את הכובע בידו, אך אם אינו הולך עם כיפה אין לחוש שיקח הכובע בידו וילך בגילוי ראש. ובכובע מהודק היטב מותר לצאת.⁶

סעיפים מב-מד

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

⁵ יציאה עם כובע שבזמננו

המשנה ברורה [ס"ק קנב] הביא טעם נוסף בשם האחרונים להקל בכובע ששוליו רחבים טפה, והוא כאשר אין מתכוונים בלבישה לשם צל, ועל פי זה הורה הגריש"א זצ"ל [הובא בארחות שבת פ"ט הערה סח] שבכובעים שלנו מותר לצאת משום שאין מתכוונים לצל אלא זוהי צורת הכובע.

וראה ביאורים והערות 105

⁶ יציאה בכובע במקום שמנשבות הרוחות

בחוט שני [ח"ד עמ' קלז] כתב שלענין החשש של שיטת רש"י הדבר תלוי במקום ובזמן, שאם במקום זה ובעונה זו של השנה אין מצוי שתנשב רוח שתגביה הכובע מראשו אין לחוש, ואם רוח כזו מצויה אסור לצאת אף בשעה שאין הרוח מנשבת, שמא בהיותו בחוץ תנשב הרוח.

בספר ארחות שבת [פ"ט הערה עא] הובא בשם הגריש"א זצ"ל דהא דנוהגין ללכת בכובע אף שאינו מהודק כ"כ, ואף שיש כיפה מתחתיו אף בשעה שהרוח מנשבת, הוא משום שלענין החשש הזה של שיטת רש"י סומכין על העירוב, ולפי"ז במקום שאין עירוב אין לצאת באופן הנ"ל.

וראה ביאורים ומוספים 107.

קנין הלכה

מראי מקומות

משנה עירובין סוף דף צה. עד סוף דף צה: ואיבעית אימא. דף צו ע"ב אמר רבא וכי אדם טורחט עד דף כו. לא טרחי אינשי תום' ד"ה מכניסין וד"ה וכי. רמב"ם פי"ט הכ"ג-כד עם הראב"ד.

מצא תפילין חדשות

הראשונים נחלקו במצא תפילין חדשות, שלדעת הר"ף והרא"ש [פ"י סי' א] והרמב"ם מכיון שיש לתלות שהן קמיעות א"צ אפילו להחשיך עליהן.

אמנם דעת הר"ה והראב"ד שבדאי תפילין הן אלא שאינו יכול לקחתן בשבת וצריך להחשיך עליהן ולהביאן במוצ"ש.

להלכה: דעת השו"ע כהר"ף וסיעתו, ועיין משנ"ב [ס"ק קנו] שבזמנינו שאין מצוי לעשות קמיע כעין תפילין לכן אפילו אם מצא בתי תפילין בלי רצועות צריכים להחשיך עליהן.

כתב הערה"ש שכל הדינים המבוארים כאן לענין ס"ת ותפילין שייכים גם במזוזות ובספרים הנדפסים.

סעיפים מה, מז

משנה דף קמו: מי שנשרו כליו עד סוף העמוד.

נשרו בגדיו במים

סעיף זה עוסק בגזירה שאסרו חכמים לא לטלטל בגד שנרטב במים מחשש שמא יסחטנו, ואיירי בבגד שאדם מקפיד על מימיו, דהיינו שמקפיד שלא ישאר רטוב, ועיין ברמ"א [סעיף מו].

המשנ"ב [ס"ק קסב] הביא הטעם שלא גזרו במי שנפלו בגדיו למים, הוא משום שלא אסרו על האדם את הבגדים שהוא לובש, והביא גם בשם הב"ח והפמ"ג דגם אם עדיין אינו לבוש בבגדים מותר ללבושן.

שמיחת בגדים לייבשם

אסור לשטוח בגדים לייבוש משום שחששו חכמים למראית עין, שמא יחשדוהו בני אדם שכיבסו את הבגדים בשבת.

האיסור הוא דוקא כששומטין, שהדרך הוא לשטוח בגדים אחרי כביסה ויחשבו שכיבסו, אבל אם מניחם שלא בדרך שיטוח הרי זה מותר אף כאשר כוונתו לייבשם, ואף כאשר מניחם במקום שיתייבשו מהרה כגון ליד התנור, ובלבד שלא יהא במקום שיכול להגיע ליד סולדת בו. [שעה"צ ס"ק ריב].

שמיחת בגד בשאינו רטוב ממים

[א] עיין בתוספתא [סוף פי"ז] ומובא בשו"ע [סעיף מז] שאסור לשטוח אפילו לייבש מזיעה.

[ב] המשנ"ב [ס"ק קסד] הביא את החיי אדם [כלל כב ס"ז] לגבי בגדי תינוקות שנרטבו ממי רגלים ולא נשרו כולן במ"ר שאפשר שיש להתיר, מכיון שהכל יודעים שדרך התינוקות להרטיב את בגדיהם, ובלבד שלא ישמחן נגד התנור.

וראה ביאורים ומוספים 116.

דיני דבר האסור משום מראית העין

[א] במקום שהחשש הוא שמא יחשדוהו שעבר על איסור דאורייתא, רוב הראשונים פוסקים [עיין ביה"ל ד"ה בחדרי] שאסור אף

קנין הלכה

מראי מקומות

בחדרי חדרים [ודלא כר' ניסים גאון והרו"ה וספר התרומה שרק אוסרים מראית העין כנגד העם].
 ב] במקום שהחשש הוא שמא יחשדוהו שעבר איסור דרבנן [כגון מלאכה כלאחר יד], כתבו תוס' והרא"ש [כתובות דף ס. ד"ה ממעכן] דלא אסרו בחדרי חדרים. [עיי' משנ"ב ס"ק קסה].

סעיף מו

מרדכי שבת סימן תלד.

ייבוש בגדים כנגד האש

סעיף זה דן באיסור ייבוש בגדים כנגד האש, ונאמרו בזה שתי מעמים לאסור.
 א] איסור מלבן, חימום המים הבלועים בבגד שמגיע לחום של יד סולדת בו גורם לליבון הבגד, כמבואר במשנה [דף יז:]: לגבי אונין של פשתן שמתלבנים בתנור.
 ב] איסור מבשל, בישול המים הבלועים בבגד, כמבואר בגמ' [דף עד:]: האי מאן דשדי סיכתא לאתונא חייב משום מבשל. ולכן יש לזהר מליתן בגדים רטובים, ואפילו בשרייה מועמת [משנ"ב ס"ק קסה] ליד תנור שיתחמם לחום של יד סולדת בו, וכן אין לעמוד כשבגדיו רטובים סמוך לתנור כזה כדי להתחמם, דפסיק רישיה הוא שיתבשלו המים שבבגדיו.

מלטול בגדים רטובים

כתב הרמ"א שאסור למלטל בגדים שנשרו במים שמא יבואו לידי סחיטה, והוא שמקפיד על מימיו, דהיינו בגד שהרגילות הוא שהוא רטוב כגון ממלניות ששרויות תמיד במים מותר במלטול. ועיי' במשנ"ב [ס"ק קעא] שדוקא שנשרו במים מרובים, אבל כשבאו עליהם מים מועטין לא חוששין שיבוא לידי סחיטה. [וראה עוד בתחילת סעיף מה].

סעיף מח

גמ' קמו. הרוחץ במי מערה עד שם ע"ב ההוא כבן חכינאי מתני לה.

סעיף זה עוסק גם בחשש סחיטה, שלענין סיפוג במגבת הקלו חכמים ולא חששו שמא יסחטו הפוסקים נחלקו במעם הקולא:

א] הר"ן כתב [דף סב: בדפי הרי"ף ד"ה והא] שהטעם דלא חוששין שיבוא לידי סחיטה, הוא שמכיון שכל הרוחצין מסתפגין, אם תאסור עליו להסתפג אתה אוסרו ברחיצה, ואי אפשר שאין הציבור יכולים לעמוד בה.
 [וכתב המגן אברהם (ס"ק נה) והמשנ"ב מביאו (ס"ק קעג) שלפי טעם זה הרי בזמן הזה נהגו שלא לרחוץ כלל כל גופו אפילו בצונן, ואם כן טוב להסתפג בדבר שאין מקפיד על מימיו].
 ב] בספר התרומה [והאליהו רבה מביאו] כתוב שהטעם שלא חששו, הוא משום שסיפוג באלונמית הוא בנדר מים מועטין, ובוה לא גזרו שמא יסחטו.

ג] בביאור הגר"א מובא שסתם אלונמית [מגבת] הוא בנד שאדם אינו מקפיד על מימיו ולכן הקלו. נמצא לפי זה דאם אינו מנגב עצמו במגבת ולא בסדין גדול אלא בבגד אחר, אם הוא בנד שאדם מקפיד על מימיו, לדעת ספר התרומה והגר"א אסור, וגם לדעת הר"ן הבאנו שבזמננו כתב המג"א שטוב לימנע.

קנין הלכה

מראי מקומות

מלמול בגד רמזב בשני בני אדם

איתא במשנה [דף קמז.] דעשרה בני אדם מביאים אלונמית רמזבה, ואין הוששין שמא יסחמו משום דמודכרי אהרדי, והובאו הדברים במגן אברהם [ס"ק גח].
ובתוס' [דף קמו: ד"ה דתניא] מבואר דלאו דוקא בעשרה התירו אלא גם בשני בני אדם, וכן כתב האליהו רבה [ס"ק פ.].⁷

סעיף מט

גמ' דף קמא. אמר רב יהודה מאן דסחי עד כחו בכרמלית לא גזרו. רא"ש פ"ב סימן יג.

כתב הרא"ש הטעם שיש להקפיד במי שרוחץ ידיו בנהר לא להוציאם עם המים שעליהם, הוא משום שהעולה מן הרחיצה יש ריבוי מים על גופו, ולא דקדקו במהלך ברשות הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו, ועיין בהערה.⁸

סעיף נ

סעיף זה עוסק הן בדיני הוצאה והן בדיני מוקצה [בסי' שח סכ"ד נתבארו דיני מוקצה], והיינו שהפשתן הסרוק הוא מוקצה כל זמן שלא ייחדו לשימוש כגון לכסות בו את ראשו, וכמו כן לענין הוצאה אינו נחשב מלבוש אלא הוי משאוי, וע"י שצבעו או יצא בו שעה אחת מבעוד יום, הרי זה מועיל הן להוציאו מתורת מוקצה, והן להחשיבו כמלבוש, וממילא שרי לצאת בו לרשות הרבים. אמנם אם לא עשה את הפעולות האלו [צביעה, יציאה שעה אחת מבעוד יום] ורק הכינו במחשבה, עיין בביאור הלכה [ד"ה או] שלענין מוקצה לכו"ע מועילה מחשבה להכינו, ולענין הוצאה הדבר תלוי במחלוקת הראשונים.

סעיף נא

עיין לעיל [סעיף כב] דאגד שעל גבי המכה לא נחשב למשאוי, והמשנ"ב [ס"ק קפב] ובביאור הלכה [ד"ה הכרוכים] דן אי בעינן שיצא שעה אחת מבעוד יום, ומשמע שבתחבושות שלנו שהן מיועדות לשימוש זה של חבישת פצעים לכו"ע מותר לצאת, אפילו אם לא היו על גביו שעה אחת מבעוד יום.

סימן שב

סימן זה עוסק באופן כללי בטיפול בבגדים בשבת, והמלאכה העיקרית המתבארת בו היא מלאכת מלבן, ותולדותה מלאכת כיבוס הבגדים.

עיקר דיני כיבוס הבגדים במים מתבארים בסעיפים ט-י, והסעיפים הראשונים של הסימן עוסקים באופנים מיוחדים של ליבון בגדים כגון ניעור מטל או מאבק והסרת טיט מעל בגדו וכיוצ"ב.

ביאורים והערות

7. התהלה לדוד כתב דעשרה הוא בדוקא

8. תוספת עיין

עיין ב"י [סימן שכו ס"ז] וט"ז [שם סק"ב]. והיוצא מדבריהם:

[א] לדעת הב"י החילוק בין הרוחץ בנהר שאסרו עליו ללכת בכרמלית בלי ניגוב, לבין ההולך ברשות הרבים ומטר סוחף על ראשו הוא מצד כמות המים, שברוחץ בנהר יש ריבוי מים משא"כ בגשמים, וכיון שהמים מועטין ואין בהן שיעור להתחייב לא גזרו בזה שהוא שלא כדרך הוצאה.

[ב] הט"ז תמה דלפעמים יש יותר ריבוי מים בגשמים שירדו על בגדיו, ולכן כתב דכיון שבמהלך ברה"ר אין לאדם שום אפשרות להימנע מזה, לכן לא גזרו בזה רבנן. [דהא אין כאן אלא הוצאה שלא כדרך שאין בה איסור תורה, ועיין במשנ"ב [סי' שכו ס"ק כג].

עיין ביאורים ומוספים סי' כו הערה 23.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף א

גמ' סוף דף קמו: אמר רב הונא עד דף קמו. אביי הוה קאי וכו' אנן לא קפדינן מידי. רש"י ותוס' ד"ה המנער.

בגמ' איתא המנער מליתו בשבת חייב הטאת, וישנם שלש שיטות בביאור דברי הגמ':

- א. שיטת רש"י והר"ח הוא שמדובר באופן שמנער את הטלית מאבק שנדבק בה.⁹
- ב. תוס' והרא"ש והר"ן ס"ל דלא נראה ששייך מלאכת ליבון בניעור מעפר, אלא הניעור הוא מטל והיינו כיבוס.¹⁰
- ג. הרמב"ם [פ"י הי"ח] ס"ל שהמנער את הטלית החדשה מן הציהוב הלבן הנתלה בה כדרך שהאומנים עושים, חייב משום מכה בפטיש.¹¹

ונתבאר בגמ' שיש ג' תנאים לאיסור זה:

- א. דוקא בחדתי דהיינו בגד חדש, והמשנ"ב [ס"ק א] הוסיף שחדש זה אפילו אם השתמשו בו כבר כמה פעמים וגם כיבסו, אבל כל זמן שניכר חידושו זה נחשב בגד חדש.
- ב. דוקא באוכמי, דהיינו בגד שחור.
- ג. והוא דקפיד, דהיינו שאינו לובשן בלי לנערם, ועיין בביאור הלכה [ד"ה עלה] שכתב דנראה דמי שמקפיד שלא ללבוש בגד בלא ניעור הרי זה אסור אף בבגד שאינו שחור ואינו חדש, ולא נאמרו התנאים האלו שדוקא בבגד שחור וחדש אלא בסתמא שאין ידוע שמקפיד עליהן.

משלשת התנאים האלו בדין ניעור טלית יש ללמוד שהליבון הנוצר על ידי ניעור הטלית מאבק או מטל אינו נחשב ליבון גמור, שבזה לא מצוינו חילוקים בין בגד חדש לישן, או בין שחור לאדום, ובין קפיד ללא קפיד, אלא הוי ליבון קלוש טפי. ורק מכה הקפידא של האדם הרי זה נחשב ליבון, וכשאינו מקפיד שרי לכתחילה.

להלכה: עיקר השיטה הנפסקת להלכה היא שיטת התוס' והרא"ש שהניעור הוא מטל, וזה אסור אם מתקיימים התנאים דלעיל. ולענין ניעור מאבק כתב הרמ"א שטוב לחוש לשיטה האוסרת, והמשנ"ב [ס"ק ו] הביא את האליהו רבה שצריכים לחוש לשיטה זו מדינא, אמנם לענין ניעור מאבק על ידי נכרי יש לסמוך ולהקל, בפרט שלפעמים יש בזה משום כבוד הבריות.¹²

ביאורים והערות

9. לשון אבק נזכר ברש"י בהמשך [ד"ה אלא]. והרמ"א העתיק את שיטת רש"י שמנער מן האבק ולא כתב מן העפר. והנה משמעות דברי הראשונים והפוסקים היא שתוס', הרא"ש והר"ן סוברים שאין איסור לנער בגד מאבק, אמנם עיין בביאור הלכה [ד"ה יש אומרים] שכתב שכל זה כאשר מנער את הבגד אך אינו משפשפו ממש בידיים, אבל אם משפשף את הבגד כדי לנקותו מכל רישום של אבק ולצחצחו זה אסור לכו"ע משום הדין של אולודי חיורא [סעיף ה], וראה עוד לקמן [ס"ז].
10. תוס' והרא"ש הביאו שיטתם בשם ר"ח, ובפירוש רבינו חננאל שלפנינו איתא שמנער מאבק או שאר דבר טינוף, ולא נזכר ניעור מרטיבות הטל. [בספר הישר לר"ת סימן רפג כתוב שהניעור הוא מרטיבות המים].
11. המשנה ברורה [ס"ק י] הביא את דבריו, ועי"ש שפירש שלפי הרמב"ם עיקר ההקפדה היא שעושה זאת בכוונה ליפות, וחייב אף אם אינו מקפיד ללבוש את הבגד בלי ניעור, ועיין בשעה"צ [ס"ק יב].
12. עיין ביה"ל [ד"ה עלה] שהביא בתוך דבריו את ביאורו של רבינו חננאל [דף קמו]. על דברי הגמ' חזא טלא עליה, שטלא היינו דבר טינוף, ומבואר לפי"ז דניעור בגד מדבר טינוף הדבוק בו חשיב ליבון אם קפיד על זה, וכתב הביאור הלכה שבזה מתבארים גם דברי הבה"ג שמתיר לקלף תבשיל שנדבק לבגדו, ודוקא אם אינו מקפיד אבל אם מקפיד אסור, וכדברי הר"ח. [והביה"ל מעמיד זאת שכאשר מסיר את התבשיל לא נשאר רישום הכתם, אך אם נשאר הכתם בבגד והוא מסיר רק את מה שלמעלה, אין בזה איסור כדחזינן בטיט שעל בגדו].

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף ב

גמ' דף עת: א"ר יהודה האי מאן דשקיל, עד והני מילי דקפיד עלייהו.

בביאור דברי הגמ' "והני מילי דקפיד עלייהו" נחלקו הרמב"ם והטור:

- א. הרמב"ם [פ"י הי"ח] כתב שהכוונה היא שמיסירם בכוונה כדי לייפות את הבגד וזה לא כמתעסק בעלמא, ולשיטתו כתב הבי"ש שאף אם לא היה נמנע מללבוש את הבגד בלי הסרת הקיסמים האלו ה"ז חייב.
- ב. בטור כתב שדוקא כאשר מקפיד שלא ללבוש את הבגד עד שיסירם חייב חטאת. השו"ע העתיק את דעת הרמב"ם.

סעיף ג

משנה דף קיג. מקפלין את הכלים עד אבל יש לו להחליף לא. תוס' ד"ה מקפלין כלים. ר"ן סוף דף מא: עד דף מב. ישלשל. רמב"ם פכ"ב הכ"ב.

קיפול בגדים

אסור לקפל בגדים בשבת, והטעם משום שהקיפול מפשט את הקמטים והרי זה כמתקן. אבל ישנם חמשה מקרים שהתירו חכמים לקפל, אם הבגד לבן ואינו צבוע, חדש שעדיין לא התכבס, אם עושה זאת אדם אחד ולא שני בני אדם ביחד, אינו מניח את הבגד בשעת קיפול על גבי שולחן או ספסל, ואין לו להחליף. וביאר המשנ"ב [ס"ק י"ז] שכל זה כאשר זקוק לבגד לצורך שימוש באותו יום ואין לו בגד אחר, אבל אם יש לו בגד אחר המתאים לשבת [לאפוקי בגד חול שזה לא נחשב שיש לו בגד אחר, כמו שהביא בשער הציון ס"ק י"ז] אין לו לקפלו. ⁷

קיפול בגדים מיו"ט לשבת

עיין חידושי רעק"א על המג"א [סק"ו] שרן בזה, והעולה מדבריו:

- א. דעת האליהו רבה בשם הרש"ל בשם מהר"ש הוא דאין לעשות הכנה כזו מיו"ט לשבת בלי עירוב תבשילין.
- ב. רעק"א הוכיח מהמשנה הנ"ל דמותר אף בלי עירוב תבשילין. ¹³

ביאורים והערות

13. תוספת עיון

המג"א [סימן תקכח סק"ב] הביא את שיטת הר"ן שעירוב תבשילין אינו מועיל אלא לצרכי הסעודה ולא לשאר צרכים, ולפי שיטה זו אם ננקוט כהאליהו רבה שפעולת הכנה שאין בה איסור מלאכה צריכה עירוב תבשילין, א"כ לפי הר"ן לא יועיל הע"ת להתיר קיפול בגדים מיו"ט לשבת. עיין שער הציון [סימן תרסז סק"ז] שמצייין את דברי רעק"א אם מועיל עירוב תבשילין לגלול ס"ת [ועיין גם בשו"ת שבט הלוי ח"ג סימן סח].

ליקוט תשובות האחרונים

7 קיפול בגדים ותיקון כובע שהתקמט

- א) בגד שאין בו קפלים ניכרים כלל מותר לקפלו, ולכן מותר לקפל סמיכות או סריגים עבים אם אין הקפלים ניכרים [שש"כ פט"ו סעיף מט].
- ב) מותר לקפל כבסים שנתייבשו אחרי כביסתם כאשר אינו מקפיד כלל על צורת הקיפול, וכל כוונתו היא רק כדי להקל על סידור הבגד במקומו, אך אם מתכוין גם לפשט את הקמטים שבבגד הרי זה אסור [שם].
- ג) בגד העומד מאליו לפי קפלו כאשר תולים אותו, מותר לתלותו ואין בזה משום קיפול [שם סעיף מח], וכ"כ בשו"ת שבט הלוי [ח"ה סי' לז].

קנין הלכה

מראי מקומות

והביאור בזה הוא דפעולת הכנה שאין בה איסור מלאכה מותר לעשותה מיו"ט לשבת אפילו בלי עירוב תבשילין.

קיפול בנדים משבת לשבת

בתוספתא [סוף פי"ג] הובא שאסור להדיח כלים משבת לשבת הבאה, ועיין בס"י תקג [שעה"צ ס"ק ד] שהסתפק בזה, וכתב בחזון יחזקאל שיש ט"ם בתוספתא הנדפסים.

התהלה לדוד הוכיח מסי' שלד שאסור להציל מדליקה סעודת שבת לשבת הבאה אעפ"י שמותר להציל מיו"ט לשבת, הרי יש איסור הכנה משבת לשבת.

סעיף ד

משנה דף קמא. עם פירוש המשניות להר"מ רמב"ם פכ"ו הי"ב.

סעיף ה

גמ' דף קמ. מיסתמיך ואזיל עד סוף העמוד כאולודי חיורא.

מדין זה של אולודי חיורא [שרש"י מפרש הליבון מצהיל] הקשה השלמי גיבורים על מה שכתב הרא"ש [הובאו הדברים בבית"ל ס"א ד"ה י"א] על פירוש רש"י דלא נראה דעל הניעור מעפר יהיה שייך בו ליבון, דמאי שנא מכסכוס סודרא דאסר הרא"ש מפני שמכוון לצחצחו, שמשמע דכל אולודי חיורא באיזה ענין שיהיה אסור, הרי בניעור מעפר הוא מכוון לצחצח הבגד שחשך תארו מהעפר שעליו, ועיי"ש מה שתירץ.

גם הביח"ל לקמן [ס"ז ד"ה דהוי טוחן] כתב בפשיטות דאסור לנקות בגד מהמיט הדבוק בו עד שלא נשאר שום רישום של כתם, דלא קיל מאולודי חיורא.

סעיף ו

גמ' דף קמא. אמר אב"י ואיתימא רב יהודה מיט שעל גבי רגלו, עד מקנחי ליה בקורה.

סעיף ז

גמ' דף קמא. אמר רב כהנא מיט שע"ג בנרו, עד שלא יכסכם מכחון אלא מכפנים. רש"י ד"ה מכפנים.

בסכום הבגד

רש"י [ד"ה מכפנים] כתב דאין בכסכום איסור מלבן כיון שאינו נותן שם מים. ורעק"א [גליון הש"ס] הקשה דמצינו מלאכת ליבון גמורה גם בלי מים בדין נייעור טלית, כמו שכתב רש"י עצמו [דף קמו. ד"ה חייב חטאת] שהואיל והניעור מלבן את הטלית, לכן חייב חטאת.

❦ ביאורים והערות ❦

❦ ליקוט תשובות האחרונים ❦

(ד) מגבעת שהתקמטה והיא רכה הורה החזון איש [דינים והנהגות מהחזון איש פי"ג סי"ז] שמותר לתקנה בשבת, וכן התירו הגרש"ז זצ"ל [כמובא במכתבו במאור השבת ח"א מכתב יא אות ח] והגריש"א זצ"ל [מובא בארחות שבת פי"ג הערה קלז]. מאידך האור לציון [ח"ב פכ"ז תשובה ט] כתב שאם המגבעת נתמעכה ואינה ראויה ללבישה אסור לתקנה משום תיקון מנא. וראה ביאורים ומוספים הערה 21,

קנין הלכה

מראי מקומות

והשער הציון [ס"ק מא] יישב שלגבי ניעור הבגד מדובר שמצחצח את הבגד ע"י ניעורו והוא תיקונו ולכן חייב משום מלבן, משא"כ כאן ע"י הכסכום הוא רק מסיר את המיט אך רושם הלכלוך נשאר, והדרך להעבירו על ידי מים.

מיט יבש

הטור הביא בשם רבינו פרץ שאין היתר לגרר בצפורן מיט יבש משום איסור טוחן.¹⁴

גרירת רישום מיט בצפורן

כתב המ"ז [ס"ק ו] שמותר לגרר רישום מיט או צואה יבשים שיש על גבי בגדו, דכיון שאין פירורים ממש אין כאן טוחן. והביאור הלכה [ד"ה דהוי] כתב ב' טענות כנגד המ"ז:

א. כשמגרר הוא מכיון ליפות את הבגד שלא יהיה עליו רושם הלכלוך, ואם כן זה לא גרע מכסכומי סודרא [סעיף ה]

שאסור מפני שמכוון לצחצחו והוי כמלבן.

ב. לדעת רש"י המחייב חמאת במנער טלית מן האבק שעליו, הרי כשמגרר את רישום המיט מהבגד ומצחצח, יש גם

חיוב חמאת, [כיון שדרך בני אדם להקפיד ע"ו, לכן נראה להביה"ל דאף בטלית שאינה שחורה וחדשה יש חיוב

חמאת].

וכתב הביה"ל לעיין בגר"א שהסביר שמש"כ בשו"ע דלא מוכחא מילתא לאתחזווי כמלבן, הכוונה בזה הוא שזה לא דומה למש"כ לעיל [ס"ה] דאסור לכסכם, דשאני התם שאין עליו מיט, ע"כ כל מה שמכסכו הוא כדי לצחצח הבגד, אבל הכא כיון שיש עליו מיט, הרי מוכח דהכוונה הוא רק כדי להעביר המיט ולא לצחצח, ולכן לא אסרו רבנן רק אם משפשפו בחוץ שאז זה דומה למלבן.

אמירה לנכרי לגרר מיט יבש

המשנה ברורה [ס"ק לו] כתב דמותר לומר לנכרי לגרר מיט יבש, והסביר השעה"צ [ס"ק מד] שזה משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה שאינה מהתורה [שהרי במשכן היו טוחנים לצורך הדבר הנטחן, משא"כ הכא שאינו צריך כלל את המיט המתפורר], וע"י נכרי הו"ל שבות דשבות ושרי משום כבוד הבריות.¹⁵

סעיף ח

גמ' דף קמא. א"ר אבהו א"ר אלעזר, עד ע"ב אין מגרדין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן.

גירור מיט לח

מסתימת הראשונים והפוסקים משמע שגם במיט לח אסור לגרר.

ביאורים והערות

14. רע"א [הגהות על השו"ע] שואל דכיון שהטיט הזה כבר היה מפורר קודם שנרטב, א"כ אחר שמתייבש ובא לגוררו נימא דאין טוחן אחר טוחן כדלקמן [סימן שכא ס"ח ברמ"א]. ועיין עוד ברעק"א לקמן [סימן תקד].

15. עיקר ההיתר של שבות דשבות במקום צורך גדול מבואר לקמן [סימן שז ס"ה], וכאן נוסף חידוש דגם שבות של מלאכה שאינה צריכה לגופה שהיא שבות חמורה יותר משאר שבות, וכמו שכתבו הראשונים [רי"ן דף סא מדפי הרי"ף ד"ה ובמקום], שמכיון שע"י שינוי בכוונתו הו"ל איסור תורה ואין הכל בקיאים לחלק בין מלאכה הצריכה לגופה למלאכה שאינה צריכה.

בענין אמירה לנכרי במשאצ"ג עיין משנ"ב [סימן שיא ס"ק יב] שנחלקו המג"א והא"ר אם מותר לומר לנכרי להוציא מת לרשות הרבים במקום צורך גדול [כבוד המת], ואולי טעמו של המג"א הוא משום שאין זה כבוד למת שתחלל השבת על ידו, עיי"ש היטב.

וראה בביאורים ומוספים סימן שיא 13

קנין הלכה

מראי מקומות

אמנם הב"י הביא כל בו דדוקא בטיט יבש יש איסור משום שהמנעל נתקן בגרירתו, משא"כ בטיט לח שאין המנעל נתקן, וכן הביא הביאור הלכה [ד"ה אין] בשם המאירי דדוקא בטיט יבש שצריך גרירה ממש ולא סגי ליה בקינוח או הוי ממחוק, משא"כ בלח שדי לו בקינוח.

להלכה: הביה"ל נקט לאסור גם בטיט לח, אא"כ יש צד נוסף להיתר כגון בקינוח בנחת או בכותל. ועיין במשנ"ב [לעיל ס"ק כו] שאין לקנח הנעליים מטיט לח על גבי ברזל חד שרגילים לעשות בפתח בית הכנסת, משום איסור ממחוק.

סעיפים ז-י

משנה זכחים דף צג: אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס. גמ' דף צד: למימרא דעור בר כיבוס הוא, עד ע"ב הדר אוקי רבא וכו' לכלוך מותר כיבוס אסור.

בסעיפים אלו נכתבו עיקר דיני כיבוס בגדים במים, ומתבארים שלשה ענייני כיבוס:

- א. עיקר הכיבוס.
- ב. איסור שריית הבגד במים, שרייתו זהו כיבוסו.
- ג. איסור סחיטה, שאסור לסחוט בגדים במים הבלועים בהם.

הגדרה של כיבוס

[א] איתא בגמ' [זכחים דף צד:]: אמר רבא כל כיבוס דלית ביה כסכום לא שמייה כיבוס, ופירש רש"י שכיבוס היינו שמשפשף צידו זה על זה כדרך המכבס בגדים, וכן לשון השו"ע כאן.

ועיין ביה"ל [ד"ה זה על זה] שכתב דנראה לומר דכל שחופף היטב במים את מקום הליכלוך ומדיחו ושיהא נקי הרי זה גם כן בכלל כסכום, [וראייתו מראשכחן מאן דס"ל דיש כסכום גם בעור קשה, ובקשה לא שייך לשפשפו צדו על צדו, וע"כ לומר באופן הנ"ל].

[ב] הביה"ל [ד"ה אבל] האריך לדייק מלשונות הראשונים דיש איסור כיבוס גם בלי כסכום, עכ"פ איסור דרבנן, 16 [ואף נסתפק שם בהגה לומר שיהא איסור תורה].

כיבוס בעור קשה ורך

בגמ' זכחים [הנ"ל] נחלקו רבנן ואחרים אם יש כיבוס בעור קשה.

הרמב"ם [פ"ח מעשה הקרבנות ה"ב] פסק דאין כיבוס דאורייתא בעור קשה ודלא כהשאלתות [פרשת מצורע] דס"ל דיש כיבוס. ובעור רך לכל הדעות יש בו איסור כיבוס מהתורה, כמבואר בגמ' [זכחים].

ביאורים והערות

16. ולא נתפרש בדברי הביה"ל מהו כיבוס בלי כסכום ובלו שפשוף, ומהמשך הדברים משמע דכל שמסיר את הלכלוך בידים מהבגד בתוך המים זו פעולת כיבוס אף כשאינו משפשפו, ואולי הכוונה שעושה בידיו פעולת קינוח של הלכלוך רק בלי שפשוף.

קנין הלכה

מראי מקומות

כלי עץ

המשנ"ב [ס"ק מא] כתב שבכלי עץ לכולי עלמא אין בו משום חשש כיבוס, ופשוט דה"ה כלי מתכת וכלי חרס. ⑧

שרייתו זהו כיבוסו

הגמ' בנכחים [דף צד:]: מביאה שבבגדים שרייתו זהו כיבוסו. ועיין שעה"צ [ס"ק נג] שתמה על הרמב"ם שלא העתיק הלכה זו. תוס' [שבת דף קיא. ד"ה האי] שואלים "וא"ת היכי נדה טובלת בבגדיה והרי שרייתו זהו כיבוסו", וכתבו שני תירוצים: [א] בשם ר"י כתבו שבבגד נקי אין איסור שרייה רק בבגד שיש עליו טיפת דם או מינוף. [וכתב הרא"ש דאם אין לכלוך ממש הרי זה בכלל בגד נקי אף שהושחר מחמת הלבישה, ואין בו איסור שרייה לר"י]. [ב] ר"ת תירץ שפעולה שהיא דרך לכלוך אין בה איסור שרייה, ולכן סיפוג הגוף באלונמית או קינוח ידיים במפה אין בהם איסור שרייה, וכן ההולך במים עם הבגדים הוי נמי דרך לכלוך. הרמ"א הביא את תירוץ ר"י [שבבגד נקי אין איסור שרייה], 17 אך גם הביא שיש חולקין ואוסרין גם בבגד נקי, [הב"י בשם הרשב"ם הובא בתוס' שבת דף קכ. ד"ה נותן ובשם הגהמ"י בשם ר"א ממיץ]. וכתב המשנ"ב [ס"ק מח] דיש לחוש לחולקין על ר"י ולהחמיר באיסור תורה. 18 עוד כתב המשנ"ב [ס"ק מו] שגם לפי ר"י אין להתיר אם מתכוונים לנקות את הבגד ע"י שרייה, ורק כשאין כוונתו לכבסו שרי, והביא שכן מוכח בספר התרומה. הרמ"א [סעיף י] הביא את דעת ר"ת דשרייה בדרך לכלוך אינה אסורה, 19 והמשנ"ב [ס"ק נג] כתב בשיטה זו דאין היתר אם שורה שרייה בדרך לכלוך אם כוונתו לכבסו וללבן את הבגד. 20

שריית עור

משנה דף קמב: היתה עליו לשלשת. גמ' זכחים דף צד: הוא דאמר רב חייא. עד בגד שרייתו זהו כיבוסו.

ביאורים והערות

תוספת עיון:

עיין בגמ' [דף קלט:]: ובשו"ע [סימן שיט ס"י] דמותר לסנון במשמרת מים צלולים ואין בזה איסור בורר, והקשו הפוסקים למה אין בזה 17. ומ"מ כתב דאף לפי ר"י אין לשרות בגד נקי במים מרובים, גזירה שמא יסחטנו. 18. עיין ביה"ל [ד"ה שיש] שהביא מהגר"א דנטה לומר שהעיקר כשיטת ר"י שאין איסור שרייה בבגד נקי אם אינו מתכוין לכיבוס, וגם האליהו רבה כתב דרוב הראשונים סוברים כן, אך מ"מ מכיון שיש כמה ראשונים שמחמירים [וכן דעת הטור בסימן שלד] לכן יש לחוש ולהחמיר באיסור תורה. 19. עיין משנ"ב [ס"ק נא] דגם לפי ר"ת אין לשרות במים מרובים משום חשש שמא יבוא לסחוט, אלא א"כ הוא בגד שאין מקפידין על מימיו. 20. מדברי הרמ"א שהתיר לנגב ידים בבגד שהטיל עליו תינוק מי רגלים כדי לבטלן, וכן מדברי המשנ"ב [ס"ק נב ונג] משמע שאפשר להקל למעשה כשיטת ר"ת ששרייה בדרך לכלוך מותרת אף בבגד שיש בו לכלוך. כל זה אף שלפי ר"י שהובא ברמ"א [ס"ט] שביאר את ההיתר להכניס מים בבגדים מטעם שהבגד נקי ולא מטעם דהוי דרך לכלוך, וכתבו הפמ"ג והעו"ש [מובאים בביה"ל ד"ה שאין] שר"י חולק על ההיתר של דרך לכלוך ולשיטתם אסור לפי ר"י לנגב ידיו בבגד שיש עליו לכלוך, מ"מ לענין פסק הלכה מקילים כר"ת. ועיין בביה"ל [הנ"ל] שכתב דעיקר דברי הפמ"ג והעו"ש אינם ברורים כלל. המחבר [סעיף י] חשש לכתחילה אף בדרך לכלוך ואך בבגד נקי [שיטת היראים] ולכן כתב הרוחץ ידיו טוב לנערם, ולהסיר המים כפי יכולתו קודם שיקנחם, שאז היו המים מועטים מאד שאין בהם איסור שרייה. אך הרמ"א כתב ע"ז את שיטת ר"ת דדרך לכלוך שרי, וכתב דכן נוהגין.

ליקוט תשובות האחרונים

⑧ יריעות ניילון ופלסטיק

הגרש"ז זצ"ל [שש"כ פט"ו ס"ק כה] אמר שמפת ניילון או פלסטיק וכיו"ב יש בה חשש איסור כיבוס, ולכן אין ליתן עליה מים ולשפשפה על מנת לנקותה. וראה ביאורים ומוספים 49.

קנין הלכה

מראי מקומות

מבואר במשנה ובגמ' דאף שיש איסור כיבוס בעור מכל מקום שריית עור במים מותרת, וכן שכשוד עור במים מותר, דהיינו שמותר לנענע את העור בתוך המים וגם זה בכלל שרייה המותרת. ⑨

שריית ניילון ופולסטיק

בספר שמירת שבת כהלכתה [פ"טו ס"ה] מובא שמותר לשרות ניילון ופולסטיק אם לא מחובר בהם חלק של בר, וגם אינם תפורים בחוטים.

ועיין ביאורים ומוספים 49.

איסור סחיטה

גמ' דף קיא. והאמר רב שימי בר חייא, עד ע"ב מודה ר"ש בפסיק רישיה. תוס' ד"ה האי. גמ' דף קמא. ואמר רבא לא ליהדוק וכו' אתי לידי סחיטה. תוס' ד"ה אודרא [מדובר בכד שמן].

הראשונים דנו ביסוד איסור סחיטת בגדים בשבת:

א] דעת הרמב"ם [פ"ט הי"א] שהחויב הוא משום איסור כיבוס, "שהסחיטה מדרכי הכיבוס הוא", והרי זו תולדת מלאכת מלבן.
ב] דעת ר"ת [תוס' דף קיא:]: שיש איסור מצד שתי מלאכות שונות, מלאכת כיבוס, ומלאכת מפרק שהיא תולדת דש, מכיון שהסוחט מפרק את המשקה הבלוע בבגד.

סחיטת בגד מיינ ושמן

בגמ' [דף קיא: ודף קמא]. מבואר דיש איסור סחיטה גם בבגד הספוג ביין ושמן, והראשונים דנו אם איסור זה הוא משום ליבון או משום מפרק תולדה דדש.

א] דעת ר"ת [תוס' כתובות דף ו. ד"ה האי] דאין איסור כיבוס בסחיטת בגד אלא כאשר בלועים בו מים ולא כאשר בלועים משקים אחרים, משום שמשקין אלו אינם מלכדים את הבגד אלא מלכלכים אותו, ולכן אין מקום לאסור אלא משום איסור דש.

ב] דעת ר"י [תוס' כתובות שם וכן שבת דף קיא: באמצע ד"ה האי] דגם בשאר משקין אסורה הסחיטה מטעם כיבוס, משום דסוף סוף הבגד מתלבן קצת בסחיטה זו, ומלבד זה ס"ל דסחיטה זו אסורה גם משום מפרק תולדה דדש.

סחיטה בשער ובעור

גמ' דף קכח: ואם היתה צריכה לשמן עד דכמה דאפשר לשנויי משניינן. רמב"ם פ"ט הי"א.

ביאורים והערות

איסור שרייה שהרי שורה את המשמרת במים. והביה"ל [ד"ה משום ליבון] הביא בשם התו"ש דאף להחולקין על ר"י ואוסרין שרייה אף בבגד נקי, מ"מ במשמרת אין איסור שרייה כיון שהיא עשויה לכך. ובתו"ש עצמו משמע שעיקר הטעם הוא משום שהמשמרת אינו בגד העשוי לכיבוס, דאין רגילין לכבסו אלא הוא עשוי להיות נשרה בכל פעם במים, ובגד כזה שאין רגילות לכבסו אין איסור לשרותו במים.

ליקוט תשובות האחרונים

⑨ שריית נעלי עור במים ובחומרי ניקוי

בארחות שבת [פי"ג סעיף לז] מובא שנעל שחלק ממנה עשוי עור וחלק עשוי בד אסור לשרותה במים, וכן אם הנעל תפורת בחוטים העשוי מכותנה או פשתן וכיו"ב, וכן אין לשרות נעל עור אם גם השרוכים נשרים במים.

עוד מובא שם שאין לשרות עור במים שמעורבים בהם חומרי ניקוי אשר טבעם להמיס שומנים או להלבין כתמים, והטעם שלא מצינו

קנין הלכה

מראי מקומות

כתב הרמב"ם שאין סחיטה בשיעור וה"ה לעור שאין חייבין על סחיטתו. והמגיד משנה ציין המקור לדברי הרמב"ם לענין שיעור הוא הגמ' [דף קכח: הנ"ל], אך לא ציין מקור להא דאין סחיטה בעור. והביאור הלכה [ס"ט ד"ה אסור] דן למצוא מקור להרמב"ם שאין סחיטה מדאורייתא בעור, וכתב שהר"מ למד זאת משיעור, דאף שיש איסור כיבוס בשיעור [בגד שק העשוי משיעור העיזים], מ"מ אין סחיטה דאורייתא בשיעור, והכי נמי בעור רך אף שיש איסור כיבוס מן התורה, מ"מ אין בו איסור סחיטה. עוד כתב שמזה שמותר לשרות עור במים ולשכשכו ולא גזרו שמא יסחוט, יש ללמוד שאין סחיטת עור אסורה מהתורה.

איתא בגמ' [שם] דאין סחיטה בשיעור, וכתב רש"י הטעם משום שהשיעור קשה ואינו בולע, אמנם כתב המגיד משנה [שם] שכוונת הגמ' הוא רק לומר שאין בזה איסור דאורייתא, אבל מדרבנן גזרו ואסרו סחיטת שיעור. הבית יוסף [יו"ד סימן קצט] כתב בשם הראב"ד שלא ידע איך ינצל הטובל בשבת מאיסור סחיטה, וכ"כ המהרי"ל [מובא במג"א סימן שכו ומשנ"ב ס"ק כא]. ומטעם זה כתבו בשם הגר"א [מעשה רב סימן קכה] שאין לאנשים לטבול בשבת כלל משום שאי אפשר להוהר מלבוא ליד סחיטה ויוצא שכרו בהפסו, ועפ"י האר"י יש לטבול לתוספת קדושה, והביה"ל [סימן שכו ס"ח ד"ה אדם] הסיק דמי שצריך טבילה יטבול בשבת, אך מי שהוא טהור גמור יש לו להמנע מלטבול לתוספת קדושה משום חשש סחיטה. ⑩

גזירה שמא יסחט

גמ' דף קיג: אמר רב הונא היה מהלך עד כיון דלא אפשר שפיר דמי. גמ' דף מח. הדר חזייה דפרס עד הכא קפיד עילויה.

מדברי הגמ' האלו מביאר שאסרו חכמים להרטיב בגד במים מחשש שמא יסחטנו, ומטעם זה אסרו חכמים להכנס באמת המים שמא ירטבו בגדיו ויבוא לסחטם, וכן אסרו לכסות חבית של מים בכגד שמא ירטב ויבוא לסחטו. אמנם בגד שאין אדם מקפיד אם הוא ספוג במים ועשוי הוא להשאיר אותו זמן מסויים עם מימיו מבלי לסחטו, כתב המשנ"ב [ס"ק מז] שלא גזרו בו שמא יסחט. ועיין בהערה עוד מקרים שלא גזרו בהם גזירה זו. 21.

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

היתר אלא על שריית עור במים, אך שאר חומרי ניקוי אפשר דהוי כעין כיבוס ואסור. ועיין ביאורים והערות 46.

⑩ ניגוב שערות

יש מהאחרונים שכתבו שאם מנגב שערותיו במגבת באופן שאינו סוחטן בחזקה רק באופן קל והמים היוצאים מהשערות נבלעים מיד במגבת הרי זה מותר, ויש, נמנעים לגמרי מניגוב השיער. [עיין ארחות שבת פי"ג סעיף נא והערות פה, פט, צ, ובשמירת שבת כהלכתה הי"ד הערות טו, סח].

21. תוספת עיון

ישנם עוד מקרים חוץ מבגד שאין מקפיד על מימיו שלא גזרו גזירה זו של שמא יסחוט [א] מים מועטים [משנ"ב ס"ק מו], שאם מרטיב את הבגד רק במים מועטים מותר, ולכן מותר לנגב את ידיו בבגד שמקפיד על מימיו משום שאין כאן אלא מים מועטים.

[ב] ההולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו מותר לו לעבור עד צוארו במים ואינו חושש כמבואר בגמ' יומא [דף עז:]: וכן בתוס' [שבת קיא:].

[ג] ההולך בדרך ונרטבו בגדיו במים מותר להמשיך ללכת בהם ולא גזרו שמא יסחטם [סימן שכו ס"ז].

[ד] מי שנמצא בביתו וצריך לצאת לדרך ונרטבו בגדיו במים ואין לו בגדים אחרים מותר ללבוש את הבגדים הרטובים ולא גזרו שמא יסחוט [סימן שא סעיף מה ומשנ"ב ס"ק קסב], וכמו"כ הובא בשעה"צ [סימן שא ס"ק ריב] שמותר לפשוט את בגדיו הרטובים כשיגיע לביתו.

קנין הלכה

מראי מקומות

בגד שהתרטב במים והוא מקפיד על מימיו אסרו חכמים למלטלו גזירה שמא יפחמנו [רמ"א סימן שא סעיף מו].

סעיף יא

תוספתא פ"ז ה"ה. רמב"ם פכ"ב הי"ט.

גזירה שמא יכבם

נתלכלכו ידיו בטיט, אין לקנחן בבגד או מגבת שמקפיד עליהם אם הם מלוכלכים שמא יבוא לכבסם. יש לדעת שעלול להיות בזה איסור גוסף, דאם הבגד אינו עשוי לקינוח לכלוך, עלול להיות מבטל כלי מהיכנו, אם מעתה אין הבגד ראוי עוד לתשמישו הרגיל. ולענין איסור מוקצה בונב הסוס עיין ביה"ל [ד"ה מקנח] מה שכתב בזה.

סעיף יב

מקור הדין לדברי השו"ע שאסור לנגב כוסות הוא בספר תשב"ץ הקטן בשם מהר"ם מרוטנברג. והקשה המג"א [ס"ק כז] שמבואר [סימן שיט ושולד] דרק בבגד רטוב במים גזרו שמא יפחמנו ולא בשאר משקין. ותירץ שני תירוצים, והם שני ביאורים חלוקים בסעיף זה.

א] איסור ניגוב כלים הוא משום גזירה שמא יפחמנו, וסובר השו"ע [כאן] דגזירה זו שייכת גם כן, דס"ל דגם יין הוא משקה המלבן ולא רק מים וכדעת הר"ן [הובא בב"י סימן שיט].

ב] עוד תירץ דמדובר בכוס צר, ולא דנים לאיסור משום גזירה שמא יפחמנו, דאין זה שייך בין ובשאר משקין, שהרי אין לחוש שמא יפחמנו בשאר משקין כיון שהבגד נשאר מלוכלך, אלא דהוי פסיק רישיה שיפחמנו, וזה אסור גם בשאר משקין.

הנפקא מינא בין שני הביאורים:

- א. בשאר משקין, לפי תירוץ הראשון יהיה מותר, אך לתירוץ השני יהיה אסור משום דהוי פסיק רישיה.
- ב. בבגד שאינו מקפיד על מימיו, לפי התירוץ הראשון יהיה מותר דאין לגזור בזה שמא יפחמנו, אך בכוס צר שהוא פ"ר בכל גווני יהיה אסור.
- ג. מבואר בב"ה"ל [ד"ה משום] דלפי תירוץ הראשון אין אנו סוברים שכוס צר הוי פ"ר שיפחמנו, ונמצא דתירוץ הראשון מתיר בכוס צר אם יהא בגד שאינו מקפיד על מימיו.

להלכה: המשנ"ב [ס"ק נט] הביא לענין הביאור הראשון של המג"א את הרדב"ז [שו"ת סימן ריג] שהעולם אין נוהרין בניגוב כוסות, ורגילים לקנח כלים אפילו בבגדים שמקפידים עליהם, ולדינא כתב הרדב"ז דיש להקל כיון שאין מים מרובים. ולענין הביאור השני של המג"א כתב המשנ"ב [ס"ק ס] שיש להחמיר, אבל הבי"ה"ל [סוד"ה משום] כתב שבשעת הדחק אין למחות ביד המקילים לנגב כוס צר, כיון שרבים מהפוסקים סוברים שאינו פסיק רישיה, אמנם זה דוקא בבגד שאינו מקפיד על מימיו, ומסיים הבי"ה"ל שיראה מתחילה לשפוך כל המים שבכלי.

שאלות חזרה ללימוד של חודש אב תשע"ז

או"ח הלכות שבת סי' שא מסעיף כג עד סוף הסימן וסי' שב

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב ביאורה"ל ושעה"צ

סעיף כג

- א. (1) דבר שאינו מהבגד עצמו אבל הוא מחובר לבגד, כגון כיסים, כפתורים, זגים או מטפחות או שאר דברים שחיבר לבגד, האם מותר לצאת בהם, ומה הטעם?
(2) מה הפי' מחובר, בתפירה או בקשירה או בעניבה?

סעיף כה

- ב. (1) באר לדעת רש"י באיזה אופן נעשה גברא מומחה?
(2) ובאיזה אופן נעשה קמייע מומחה?
(3) באר לדעת התוס' והרא"ש ושאר ראשונים באיזה אופן נעשה קמייע מומחה?
(4) ובאיזה אופן נעשה קמייע מומחה?
(5) באיזה אופן נעשים הקמייע והגברא מומחים ביחד?
(6) ולמאי בעינן שיהיו שניהם מומחים?

- ג. (1) איך פסק השו"ע מתי נקרא גברא מומחה ומתי נקרא קמייע מומחה?
(2) ואיך נפסק להלכה במשנ"ב וביאורה"ל?

- ד. (1) מה טעם אסרו לצאת בשבת בקמייע שאינו מומחה?
(2) ומה הדין בקמייע מומחה - של כתב ושל עיקרין?
(3) ומה הדין בקמייע מכתבי הקודש?

סעיף כו

- ה. האם הרופא נאמן לומר על עצמו שהוא מומחה או עלהקמייע שהיא מומחית, ומה הטעם?

סעיף כז

- ו. האם מותר לצאת בחול בדברים דלהלן או שחוששין לדרכי האמורי, ומה הטעם?
(1) בביצת החרגול ובשן של שועל ובמסמר הצלוב?
(2) כשאינו ניכר שהוא משום רפואה?
(3) לחש - כשעדיין לא איתמחי או שבדקו בו ולא הועיל?
(4) בקמייע שאינו מומחה?

סעיף כח

- ז. (1) קשר לרגלו דבר לרפואתו - האם מותר לצאת בו?
(2) ומה הדין בדבר שאינו מרפא רק מגין עליו שלא ינגף?
(3) והאם יש נפק"מ אם קשרו בבגד או בסמרטוט, ומה הטעם?
ח. אדם שנחתך אצבעו בשבת;
(1) האם מותר לצאת בבגד שכרך על אצבעו - כשכבר יצא בו שעה אחת מבעוד יום או לא יצא?
(2) האם מותר לצאת בסמרטוט שכרך על אצבעו - כשכבר יצא בו שעה אחת מבעוד יום או לא יצא?
ט. (1) האם מותר לצאת בסנדל המסומר שהוא משונה ממה שגזרו חז"ל?
(2) ומה דין הסנדלים שלנו המסומרים?

סעיף כט

- י. (1) מה הדין לצאת לרה"ר בטלית מקופלת כולו על כתפיו?
(2) ומה הדין לצאת לרה"ר בטלית ששוליה מקופלים על כתפיו?
(3) וכמה צריך שיכסה הטלית את גופו?

סעיף ל

- יא. (1) מה הפי' במה שכתב השו"ע מותר לצאת ברה"ר בטלית סביב הצואר?
(2) ומה הדין ללכת כך בזמננו?
(3) האם בכה"ג הציצית נחשבים כמשוי, ומדוע?

סעיף לא

- יב. (1) מה הדין לצאת מעוטף בטלית ולקפלה מכאן ומכאן בידו או על כתפו - כשכוונתו כדי שלא יקרעו או שלא יתלכלכו או להתנאות כך?
(2) ומה הדין במלבושים דידן – ומה הנפק"מ ביניהם?

סעיף לב

- יג. (1) מה הדין לצאת במעות הצרורים לו בסדינו או בכיסו התחוב בבגדו?
(2) ומה הדין להסתובב אתם בבית או בתוך העירוב?
(3) מה הפי' במה שכתב הרמ"א 'אם צריך לוי'
(4) מה טעם ההיתר במנוקבים ולמה הוצרך הרמ"א להתיר במנוקבים?

סעיף לג

- יד. (1) לצאת בכסף התפור בבגדו - האם חייב או אסור, ומה הטעם?
(2) ומה הדין במקום פסידא - כשצריך לצאת מביתו וירא שלא יגזלוהו, ומה הטעם?
(3) אם לא תפרן מבעוד יום - האם יש דרך להוציאן במקום פסידא?

סעיף לד

- טו. סודר המקופל על כתפיו ;
(1) האם מותר לצאת בו כשאין נימא כרוכה על אצבעו?
(2) מאי שנא מטלית שאסור בכה"ג?
(3) ומה הדין כשאין בו שיעור כדי לחפות ראשו ורובו?
(4) כשיש בו שיעור לחפות ראשו ורובו, האם יכול לקפלו על כתפיו?

סעיף לו

- טז. (1) האם מותר לצאת בשתי מלבושים זה על גב זה?
(2) ומה הדין לצאת בשתי חגורות זה על גב זה, עם הפסק בגד ביניהם ובלי הפסק בגד, ומה הטעם?
(3) דין דשני חגורות הוא מדאורייתא או מדרבנן?
(4) ומה הדין לחגור פאציילקע על החגורה או לקושרו בראש האגודה?
(5) והאם מותר לחגור המטפחת סביב הרגל או סביב הצואר?
יז. (1) מעיל שתפור בו אבנט ורוצה לחגור עליו אבנט ולהשאיר את התפור אינו חגור - מה דינו?
(2) ומה הדין ללבוש שני כובעים או שני אנפילאות זה ע"ג זה?

סעיף לז

- יח. (1) האם מותר לצאת בכפפות יד בשבת, ומה הטעם?
(2) והאם צריך שיקשרם או יתפרם מערב שבת, ומה הטעם?

סעיף לח

- יט. (1) היוצא בשבת בטלית שאינה מצוייצת, האם חייב - על הטלית או על הציצית, ומה הטעם?
(2) ומה הדין אם אין בה תכלת, ומה הטעם?

סעיף לט

- כ. כל דבר שמחובר אליה עוד דבר ואינו משתמש עם מה שמחובר, כדלהלן, האם מותר לצאת בו ;

- (1) כילה שיש בה רצועות?
- (2) אבנט שרצועות תלויות בה?
- (3) בגד שמחובר אליה לולאה?

סעיף מ

- כא. (1) האם מותר ללכת בכובע ששוליו רחב טפח – כשהשפה קשה או רך, ומה הטעם?
- (2) ומה הן הטעמים שמצינו למה שנהגו להקל לצאת בכובע בעל שוליים רחבים?
- (3) מה הדין להניח הטלית על כובע רחב שעל ראשו, והטעם?

סעיף מא

- כב. (1) כובע העשוי להגן מפני החמה והגשמים, האם מותר לצאת בו בשבת ובאיזה אופנים ומה הטעם - כשהוא הולך גם עם כיפה על ראשו ובאינו הולך עם כיפה?
- (2) ומה הדין בסתם כובע שאדם נושא על ראשו - כשהוא הולך גם עם כיפה על ראשו ובאינו הולך עם כיפה?

סעיף מב

- כג. המוצא תפילין בשבת בבזיון במקום שאין משתמרים, מה יעשה אתם;
 - (1) בשעת הסכנה?
 - (2) אם יש בהם רצועות - והן קשורות ואינן קשורות?
 - (3) אם אין להם רצועות - בזמנם ובזמננו?
 - (4) אם הם רבים שאינם יכול ללבשם?
- כד. (1) אשה המוצאת תפילין, האם מותרת להכניסן בשבת?
- (2) אשה היוצאת בטלית של מצוה מצוייצת, האם חייבת חטאת?

סעיף מג

- כה. המוצא ספר תורה בשדה, מה יעשה;
 - (1) בשעת הסכנה?
 - (2) שלא בשעת הסכנה?
 - (3) אם יורדים גשמים?

סעיף מה

- כו. (1) ההולך בדרך ונתמלאו בגדיו מים ע"י גשמים או שנפל בנהר, האם מותר לו להמשיך ללכת כך?
- (2) נשרו כליו במים, האם מותר ללבשן כך במים?
- (3) האם מותר לשטוח בגדיו בשבת כדי שיתייבשו – כשנשרו במים או שנפלו עליהם מים מועטים?
- (4) ומה הדין בבגדי תינוקות?
- כז. (1) מתי אסרו חכמים אף בחדרי חדרים ומתי לא החמירו לאסור כי אם בפרהסיא?
- (2) האם מותר לכתחילה לשטוח בגדים מערב שבת סמוך לשבת?
- (3) המגבת שמביא מבית המרחץ מערב שבת, האם מותר לשוטח אף בבית השמשות?

סעיף מו-מז

- כח. בגדים השרויים במים;
 - (1) האם מותר לנגבם בחמה, ומה הטעם?
 - (2) האם מותר לנגבם סמוך לאש, ומה הטעם?
 - (3) האם מותר להניחן על התנור – במקום שהיד סולדת בו ובמקום שאין היד סולדת בו?
 - (4) האם מותר לטלטלן – כשנשרו במים מרובים?
 - (5) האם מותר לטלטלן – כשבאו עליהם מים מועטים?
 - (6) ומה הדין לשטוח בגד שנרטב מזיעה?

סעיף מח

- כט. 1) האם מותר להסתפג כל גופו באלונטית?
2) האם מותר אח"כ להביאו לביתו?
3) אחר שהניחו על מקומו בביתו, האם מותר לטלטלו?

סעיף מט

- ל. רחץ ידיו במים בשבת, האם מותר להוציא ידיו עם המים חוץ לנהר על שפתו או עד ד' אמות – כששפתו הוא כרמלית או רשות הרבים?

סימן שב סעיף א

- לא. 1) האם מותר לנער טלית - חדשה או ישנה, שחורה או לבנה - מן הטל שעליה, במקפיד ובאינו מקפיד, ומה הטעם?
2) ומה הדין לנער בגד - שחור או לבן, חדש או ישן - שירדו עליה גשמים, ומה הטעם?
3) ומה הדין לנער בגד משלג שעליה - שנמס כבר או שעדיין לא נמס, ומה הטעם?
לב. 1) מה הדין לנער בגד - חדש או ישן, שחור או לבן - מן האבק שעליו, ביד או בכלי, במקפיד ובאינו מקפיד, ומה הטעם?
2) ומה הדין לעשותו ע"י נכרי?
לג. 1) האם מותר להסיר נוצות מן הבגד בשבת?
2) ומה הדין להסיר הנוצות ע"י מברשת מקסמים דקים או משערות?

סעיף ב

- לד. 1) הלוקט יבולות שעל גבי בגדים או קשין וקסמין או השלל, כשכוונתו ליפות הבגד או במתעסק, האם חייב ומשום מה חייב?
2) ומה הדין כשמלקט רק יבלת אחת ונשאר שם עוד?

סעיף ג

- לה. 1) באיזה תנאים מותר לקפל בגדיו בשבת?
2) ומה הדין לקפל שלא כסדר הראשון, ומה הטעם?
3) ומה הדין להציע המיטות מלילי שבת לשבת, משבת למוצאי שבת, מיו"ט לשבת?

סעיף ד

- לו. 1) האם מותר להוציא בגדים ממכבש של בעלהבית בשבת, לצורך שבת או לצורך חול?
2) ומה הדין להוציא בגדים ממכבש של אומן, ומה הטעם?
3) ומה הדין כשהמכבש של האומן רפוי קצת מערב שבת או רפוי לגמרי?

סעיף ה

- לז. האם מותר בשבת לשפשף ולרכך דברים שהם אחרי כביסה, כגון: חלוק, סודר, כובעים ושאר כלי פשתן, ומה הטעם?

סעיף ו-ח

- לח. מי שיש לו טיט על רגלו או על מנעלו;
1) האם מותר לגרדו על גב הסכין או על ברזל חד או עבה, בקרקע, בכותל - של אבנים ושל עץ, בקורה, על גבי אבן, בטיט לח או ביבש ומה הטעם?
2) והאם מותר להסירו במעט חרס הראוי לטלטל?

סעיף ז

- לט. 1) טיט שעל בגדו, לח או יבש, האם מותר לשפשפו מבפנים או מבחוץ או לגוררו בציפורן, ומה הטעם?

2) ומה הדין כשאין ממשות בטיט רק מראה, האם מותר לגרר בצפורן או לכסס מבפנים או מבחוץ, כדי לבטל המראה?

סעיף ט

- מ. 1) מה הדין לשכשך או לשפשף מנעל במים - מדאורייתא או מדרבנן?
- 2) ומה הדין כיבוס מנעל במים?
- מא. האם אמרינן שרייתנו זהו כיבוסו - בבגד שיש עליו לכלוך, בבגד שאין עליו לכלוך, דרך כיבוס או דרך לכלוך, במים מועטים או מרובים?
- מב. להניח חתיכת פשתן בחמה ולזרוק עליו מים כדי שיתלבן - האם הוי מלבן?
- מג. 1) האם מותר לשכשך בגד שיש עליו לכלוך ומה הטעם?
- 2) ובגד שאין עליו לכלוך, האם מותר לתת עליו מים מרובים או מועטים, ומה הטעם?

סעיף י

- מד. 1) האם מותר לנגב ידיו במפה או צריך לנגבם קודם בכח זו בזו, ומה הטעם?
- 2) ומה הדין ליתן מים או ליטול ידים על גבי בגד שתינוק הטיל בו מים, כדי לבטלו?
- 3) והאם מותר ליתן מים ממש על גבי המי רגלים כדי לבטלם?

סעיף יב

- מה. 1) האם מותר לנגב כוס שהיה בו מים או יין או שאר משקין במפה, ומה הטעם?
- 2) ומה הדין בכוס צר?
- 3) ומה הדין לנגב הרבה כלים בשבת במפה?
- 4) ומה הדין בסמרטוט המיוחד לכך?

סעיף יג

- מו. 1) האם מותר להסתכל בשבת במראה של מתכת ששפתה חדה, ומה הטעם?
- 2) ומה הדין אם המראה קבוע בכותל, והטעם?
- 3) ומה הדין במראה של זכוכית או בשל מתכת ששפתה אינה חדה, ומה הטעם?

שאלות הנוגעות למעשה חודש אב תשע"ז או"ח הלכות שבת סי' שא מסעיף כג עד סוף הסימן וסי' שב

סימן ש"א

- א. הרגיל תמיד ללכת מהר.
 1. האם בשבת צריך ללכת יותר לאט, כאשר הליכה איטית קשה עליו, או שסתם אינו רגיל בכך, אך לא קשה לו ללכת לאט.
 2. רגיל תמיד לעלות שתי מדרגות ביחד האם מותר גם בשבת, והאם מותר לעלות מדרגות גדולות או לעבור גדר נמוכה.
 3. יורד גשם, יש רוחות, האם מותר לרוץ.
 4. לטפס על מתקנים, תרגילי התעמלות, קפיצה וכדו', כשנהנה, או כשהילדים בבית נהנים לראות.
 5. הליכה להורדת משקל, לחץ דם, או כדי שיוכל אח"כ לאכול, וההליכה בצורה שמתעיף מכך או שלא.
 6. וכשבין כך הולך, האם יכול ללכת קצת יותר מהר, בצורה הניכרת, ואינה ניכרת.
- [ס"א, ס"ג, מ"ב סק"ג, וסק"ז, שעה"צ סק"ט, אש"א ש"א סימן צ' סק"ה].

במחבר הזכיר רק שאין רצים והרמ"א הוסיף שאסור לפסוע, אגרו"מ ח"ח קי"ח, מ"ב סק"ג ששיעורו הוא שיהיה בין רגל לרגל חצי אמה. ובסק"ח שהמפסק רגליו בהרחבה נקרא דילוג. ובאש"א סימן צ' בקכ"ה שאפילו רגל לרוץ צריך לאנוס עצמו והיינו שמהותו הוא הילוך דחול. ובס"ג מבואר שגם לדבר שמתענגים בו. ודילוג עדיף כמבואר בס"ג. ובסק"ז הביא במ"ב יש מחמירים כשכונתו לרפואה אפילו אם אינו ניכר. ולעניין תאב לאכול בשעה"צ סק"ט.

ב. רץ לבית הכנסת.

1. האם יש הבדל אם מאוחר לו או שיש זמן ברווח.
 2. ממחר לשיעור, לחברותא, וכדו', ולא אמור לאחר, האם מותר לרוץ.
 3. האם יש הבדל בין שקרוב לבית הכנסת וניכר שקרוב, או שרחוק.
 4. כשחושש לאחר, האם יכול לרוץ או ללכת מהר לסעודה, שמחה, וכדו'. וכשגם מתכוון לבריאות.
 5. שמחה, אירוע, וכדו' רוצה לשבת במקום מסויים האם יכול לרוץ לצורך תפיסת המקום.
 6. מכשיר הליכה שהשאירו אותו דולק במהירות קבועה מלפני שבת, האם מותר לעלות עליו בשבת, כשנהנה, או שלצורך בריאות.
- [ס"א, ס"ג, מג"א סק"ג, א"ר סימן צ' סק"ג, צל"ח ברכות דף ו].

בא"ר מבואר שרק בסמוך לבית הכנסת שמוכח שרץ לתפלה צריך לרוץ. ובצל"ח כתב שרק כשזמנו בהול. ויש לדון האם גם כאשר אינו ניכר מותר. ובס"ג מבואר שגם לדבר שמתענגים בו, ובפשטות מאחר וזהו עונג שלהם הוא אפילו שלא שיפסידו, אמנם נראה קצת שהמג"א נחלק בזה עם הט"ז. אפשר שזה נראה ממש צורת רפואה ובשיירי מנחה על המנחת שבת ס"פ דן האם בבית יש איסור עובדא דחול. וע"ע דע"ת סימן שי"ד.

ג. יש כסא, ילד קטן וכדו' בבית וחוסם את המעבר.

1. האם עדיף לעשות סיבוב סביב השולחן, או לקפוץ מעל החפץ או השולחן.
2. הולך לשמחה, או לכל מקום אחר, האם עליו לחשב וללכת בדרך הכי קצרה.
3. צריך להגיע להורים לסעודת ליל שבת, וגרים המרחק מסוים, האם צריך, או מן הראוי, לצאת לפני הדלקת נרות או קבלת שבת.
4. והאם יכול לרוץ לשם אחרי קבלת שבת, או אחרי השקיעה במוצ"ש לרוץ לכיון הבית.
5. חושש מראית או שמיעת חילול שבת, ראיות אסורות, מפחד מכלבים, האם מותר לרוץ.
6. ואם יכול לעשות סיבוב גדול ולא לעבור שם מה עדיף.
7. יש גדר נמוכה שיכול לדלג עליו או לעשות עיקוף מה עדיף.
8. וכן כשיש עליה קשה ויכול לעשות סיבוב או לעלות מדרגות, מה עדיף.
- 9.

גם ריצה מדבר צער נחשב כדבר שמתענגים. וע"ע רביד הזהב על הט"ז כדי למנוע שלא יבוא צער. ובחסד לאלפים, ואפושי הילוך חמור מריצה, ועד כמה הוא האיסור, וע"ע אגרו"מ ח"ח קי"ח, וחינוך מצוה כ"ד. ופועל צדק מצוה כ"ד, פייט שבועות יום ב' שהדין הוא למעט בהליכה. אבל סתם טיול מבואר ברמ"א וכן במשב"ז ש"ז סקל"ט שמותר. ובמנחת שבת סצ"ו אות ז' כתב שבביהש"מ מותר.

ד. יש לו שיירי מאכל בפיו.

1. האם יכול לצאת כך לרחוב.
2. והאם צריך לנקות את פיו כשמרגיש שנשארו לו פירורים.
3. נדבק לו מתחת לנעל טישו, דבר מאכל, לכלוך, וכדו' האם יכול לצאת כך.
4. גילה שדבוק אליו רק כשכבר יצא לרחוב, האם יעצור וישפשפנו.
5. הלך בדרך עפר ונכנס לו חול בנעלים, האם צריך להוריד את הנעל ולרוקנה.

כל שהוציא שלא כדרך פטור, ולקמן בסימן ש"נ מבואר שלא ילך עם רוק בפיו עד שירוק, ועיין מה שדן בזה בשש"כ פי"ח הערה ח' דאפשר שיש אופנים ודרגות שהם בטלין שאפילו מותר.

ה. כובעים קשים שלובשים בשעת עבודת בני'.

1. האם מותר לצאת בהם בשבת.
2. וכן האם מותר לצאת בכגדי עבודה.
3. אפור זוהר שלובשים כשמתקנים רכב בשולי הכביש, האם מותר לצאת עמו.
4. וכן בקסדה של אופנוע, אופנים, מכבי האש.
5. והאם מותר ללבוש מדים בשבת.
6. בכל אלו האם מותר ללבוש אותם בבית בשבת.

גם אלו שדרך מלבוש אם יש חשש שיוצא בהם לעשות איסור שבת אסור משום מראית עין כמבואר בס"ז שנראה שיוצא להלחם, וגם בביתו אסור כמבואר במ"ב סק"ה, אמנם בביתו שאסור משום חדרים מותר לקמן מ"ב סק"ס"ה שהאם רק בדברים שאסורים מה"ת. ולפי"ז תלוי למה משמש הבגדים.

ו. נעל שלוחצת כי היא קטנה מהמדה.

1. האם מותר לצאת עמה.
2. נעל גדולה יותר מהמידה, האם מותר לצאת עמה.

3. חליפה או מעיל ארוך שגדולים עליו, האם מותר לצאת עמם.
4. אנשים או מקומות שרגילים או לא רגילים ללכת עם נוצה בכובע האם ולמי מותר ללכת עם זה.
5. הולך עם חליפה קצרה, ויש לו מוקצה בחליפה יכול לשאול מחבירו חליפה ארוכה ומגבעת עגולה וכדו' וללכת עמו לתפילה.
6. יש לו נפחות ברגל או גבס, ניכר או לא ניכר, האם יכול לצאת כשלבוש נעל אחת בלבד.

במ"ב סקכ"ה הטעם שבחלוק מותר כי לא יורידו וא"כ הכל לפי האדם האם יעמוד בלי בגד כזה. ובמ"ב סקכ"ג שתלוי לפי הזמן אמנם יש לדון כאשר הוא לא הולך אבל אין חשש שמחכו כי כאן הולכים בצורה שכזו.

ז. נמצא בנופש במלון וכדו'.

1. בחצר יש חול, בוץ, וכדו', והמקום אינו מעורב, האם יכול להסתובב שם בנעלי בית.
2. ביום הכיפורים, האם מותר ללכת דרך רה"ר או כרמלית עם נעלי בית או קרוקס.
3. האם יש הבדל אם יש להם רצועה מסביב או אין.
4. האם שונה כשצריך בדרך לעבור מקומות עפר, לכלוך וכדו'.

במ"ב כתב בסק"ס שההיתר הוא כשלא צריך התרת קשר, ורק צריך להסיר בידים וכן מהודק קצת, וא"כ כשלא צריך ידיים להסירו וכ"כ אם לא כמדתו יאסר. וכשצריך לעבור גם בכביש, או מקום עפר ורפש, וכן חצרות בתי מלון וכדו' שאין ערוך יש להחמיר יותר ע"פ מש"כ המ"ב מקום רפש. ועוד שביהכ"פ חמיר טפי כי אין את ההיתר של אין הולכים יחף כי יש שהולכים. ועוד חיסרון יש שאינו דרך מלבוש וע"ז כתב המג"א תרי"ד סק"ב שעצם זה שביהכ"פ הולכים עמו מספיק להחשיבו ליומו כצורת מלבוש.

ח. מי שלא הולך עם שטריימל בשבת.

1. האם ראוי שילך עם עניבה [רמ"א סט"ז].

ט. חסר לו קצת שיווי משקל.

1. האם יכול לצאת עם מקל.
2. יש לו נקע או שבר ויותר קל לו ללכת עם המקל.
3. או שמחמת השבר או הנקע צריך להמנע לדרוך או להניח משקל על הרגל.
4. ואם מתבייש ללכת במקום שהרבה רואים, האם מותר ללכת לביהכ"פ סמוך.
5. האם שונה מקל ישר או חד.

במ"ב סקס"ד - ס"ה מבואר שרק אם אינו יכול לילך כלל ואפשר גם מיוחד שיפול אבל לא יותר. ואם הוא חד למטה הביה"ל נשאר בצ"ע לילך בחול.

י. אשה שהולכת לסעודת ליל שבת להורים, ולא רוצה ללכת מאוחר מירי.

1. האם מותר לה ללכת עם מוץ דחוק.
 2. והאם מותר לה לחזור עמו כשצריכה לשים לב כדי לשמור אותו.
 3. האם יכולה ללכת עם חלוק כשהולכת דרך רה"ר ממש או רק במקומות שאינם מעורבים.
 4. אשה מניקה, אם מותר לצאת ברשות הרבים עם כיסוי הסופג את החלב הנוטף.
 5. אם מותר לצאת בשבת לרשות הרבים עם בגד בבית השחי הנועד לספוג הזיעה בשבת.
- [סי"ג, סי"ד, אגרו"מ ח"ג סימן מ"ז. מנח"י ח"ה סימן ל"ז. שבט הלוי ח"ג סימן ס'.]

יא. יורד גשם.

1. האם מותר להניח ניילון על הכובע.
 2. האם חלוק בין כשזה מכסה רק את הכובע או מכסה חלקית גם פנים, וכן כשזה מועיל לו להגן מפני הרוח בצואר, - בשקית המיועדת לכך וממש במידה, או סתם שקית.
 3. האם שונה כאשר הכובע כבר רטוב לגמרי, וכן כשיש חשש שמחמת חוזק הגשם ירטב לגמרי.
 4. והאם מותר לצאת עם ערדליים, או להניח ניילון על הנעלים, כדי שהנעלים או הרגלים לא ירטבו מהגשם.
 5. והאם מותר לצאת עם מעיל העשוי מניילון דק שמיועד רק להגן מהגשם.
 6. האם יכול הניח על ראשו קרטון, קופסא וכדו' כדי שלא ירטב.
 7. האם מותר לצאת עם מגן אזניים מהרוח.
 8. האם מותר לצאת עם סקטים.
- [ביה"ל ד"ה כל, ומ"ב סקנ"ב, וסקנ"ד, וסקנ"ז, סי"ג, וסק"א, וסי"ג וי"ד].

לכאורה הכל תלוי מתי מוגדר לדרך או מלבוש ומתי מוגדר סתם כיסוי באייר, וממילא אפילו שמגין, ואפילו שהוא בצורת מלבוש אבל כשהוא ניילון ממש שאינו מועיל לכלום, אסור, וכן מתי מוגדר כהגנה שם קופסא וקרטון. אמנם באופן שרגילות ללבוש כדי להגן מבואר בשעה"צ שלהלכה אי"צ שיכסה מקצת גופו דלא כחלק הפוסקים.

יב. חליפה או חולצה שיש בה כפתורי זרבה.

1. האם מותר לצאת עמה בשבת.
2. וכן מי שנשאר לו פתק של המכבסה, של שעטנז, של המפעל, או תווית מחיר, האם מותר לצאת עמה כאשר יש לו ענין שישאר כדי שיהיה לו סימן, או כשאין לו ענין, או שמפריע לו ורוצה להסירו אחרי שבת.

3. וכן קולב שניתק בצד אחד, או חוטים, צעפים, היוצאים מהבגדים בצורה שמתביישים ללכת כך, או לולאה חיצונית שסוגרת את הכיס, ואין שם כפתור, האם מותר לצאת עמה.
 4. בכל אלו, האם יש חילוק בין אם חושב לחבר כפתור, וכן לתקן את הלולאה, או שלא חושב לחבר.
 5. וכן כפתור או רוכסן המיועדים לחבר ביטנה למעיל ואין לו, או שלא חושב לחבר, האם מותר לצאת עמה.
 6. האם מועיל תפירה לבגד שם, טלפון, כרטיס נסיעה ברכבת, מסלול הליכה.
 7. מעיל שיש לו חיבור של כובע גשם או כפפות, האם מותר להדקו בתיק תק אחד או שתיים, בסיכה, בקשר, שיוכל לצאת עמו ויהיה למקרה שירד גשם.
 8. הולך ברה"ר לבוש בטלית ונפסלה לו הציצית האם יש לו עצה שיוכל להמשיך ללכת לבוש בטלית.
- [שו"ע סכ"ג, וסל"ט, ט"ז סקי"ד מג"א סקל"ד, א"ר סק"ע, גר"ז סכ"ג, חיי אדם כלל נ"ו סי"ד-ט"ו, תהלה לדוד סקל"ב, מ"ב סקפ"ב, וסקפ"ה, שעה"צ סק"ג].

בסעיף ל"ט מבואר שכשאין להם חשיבות בטלות, וכשחשובות ואינם משמשות אינם בטלות, ובסעיף כ"ג מבואר שרק דבר בכך מהני אבל שאין דרכו אפילו מחובר אסור. ובסעיף ל"ח מבואר לגבי חוטי ציצית שמאחר וחושב לחברם לא בטיילי ואסור לצאת, וא"כ כשאינו חשוב אלא אחר שבת כבר יחליף את החוטים מותר להמשיך ללכת, ויל"ע האם גם כאשר כל החלטתו היא כדי שלפחות לא יפסיד את הטלית עצמה שישאיר אותה שם. אמנם להמבואר בביה"ל ד"ה ודעתו ציצית של מצוה לחלק מהראשונים לעולם אינם בטלים, ולפי"ז כתב מהח"א שכשחושב לחברם גם אינם חשובות אינם בטלות, והביאו המ"ב להלכה והקשו עליו שלכאורה דעת המחבר ודאי אינו כן וכשאין דרכו להיות מחובר לבגד, גם אם מחובר אסור לצאת בו. וגם צריך שהמקום שמחובר יהיה רגיל בו. אבל מבואר ברמ"א שמתפחת מותר לחברה ולצאת בה ואפילו שאינו שייך לבגד כלל, ובמג"א ועוד הקשו אמאי המתפחת בטילה ובט"ז כתב שבזה רק אם מחובר ע"י תפירה מאחר והכסות עיקר בטל לגביו אבל ע"י קשירה לא, וכ"כ במג"א שרק בתפור בב' תפירות, ובמ"ב חילק שרק בדבר חשוב שיש יותר חשש שיבוא להביאו צריך ב' תפירות. ובביה"ל ד"ה שיתפרם הביא מהא"ר ועוד מחלוקת האם בתי ידים שקשורים הוי דרך הוצאה דהרי"ז כבגד אחד ארוך, או להיפך שאסור ורק כאשר גם לבוש בהם וכל החשש הוא רק דלמא ישלפם ביחס לזה אפשר להתיר כאשר הוא קשור. ובביה"ל ד"ה יפה הביא מהא"ר שה"ה כשמחברו בקרסים. אבל בביאור הגר"א כתב על מטפחת כיון שדרך להיות תפור כלומר שלכן נחשב כחלק ממנו, ובשעה"צ הביא מהג"א שחולק שמה שדרכו להיות מחובר רק בשבת אינו נחשב כדרכו, וסובר כי אינו נחשב דבר חשוב, ובשעה"צ כתב שהוא תמוה. ובמ"ב כתב שלדעת הגר"א הסיבה שמהני תפירה הוא כי כך היה הדרך, ולא מהני לדברים שאין דרך אבל לדעת הט"ז מאחר ואינו חשוב והוא פתור מהני גם כשאינו הדרך, ובשש"כ הביא מהגרש"ז לדון עוד שכמו ששימוש הממחטה לא שייך לבגד כלל ומהני תפירה, כ"ש כפתור רזרבה שתפור כעת הוא נמצא במקום אחד בבגד ולאחר זמן יהיה במקו"א שמותר, ולא דמי לציצית שנפסלו ולולאות שנפסקו דאמרינן שאם בדעתו להשלים דאסור לצאת בהן דשאני התם שגם עכשיו הם חשובים וכיון שנועדים לשימוש ועכשיו אינם משמשים כלום שפיר הו"ל כמשא משא"כ הכא שמלכתחילה מחברים אותו ותפקידו להיותו מחובר במקום זה לשם רזרבה, ובתהל"ד ביאר דברי הח"א שרק במקום שכולו נמצא עכשיו אלא שאינו מחובר ועתיד לחברו אבל אם חסר לו כגון ציצית אלולא חשיבותו כן היה בטל, ויש שחילקו שתלוי האם מה שעתידי לחברו יהיה אח"כ כשימוש וחלק ממש משימוש ועיקר הבגד הוא סיבה יותר לחשיבות שלא יתבטל משא"כ כשהסיבה שעתידי לחברו הוא דבר צדדי.

יג. משקפיים שחסר להם ידית.

1. האם מותר ללכת איתם בשבת בחוץ.
 2. וכן משקפי שמש, או עדשות כאלו שמצמידים למשקפיים להגן מפני השמש, האם מותר ללבוש אותם בשבת במקום שיש שמש, ובמקום שאין שמש.
 3. והאם מותר לצאת בשבת לבוש במשקפי קריאה, או תלוי עם שרשת.
 4. מי שמשתדל ברחוב להסיר את משקפיו ולהחזיקם בידו, האם מותר לו לצאת לרחוב עם משקפיים.
 5. מי שמסיר את משקפיו ברחוב, וכדי שלא יבחינו לובש משקפיים ללא מספר, האם מותר לו לצאת עמם בשבת.
 6. וכן מי שרגיל ללכת ברחוב עם משקפיים מורמים מעל הראש, האם מותר לו ללכת כך בשבת.
 7. כן כשיש גשם חזק האם מותר לצאת עם משקפיים.
- [סי"א, מ"ב סקמ"ד, מחצית השקל סק"ג, ועיין סימן ש"ג סי"ח].

דנו בזה הפוסקים בארוכה וצינינו למנחת שבת סי' פ"ד סק"ו ובמנחה חדשה ושיורי המנחה שם וכף החיים ס"ה ס"ו, ואורחות חיים החדש על או"ח שם סק"ז, ודע"ת הנדמ"ח לשו"ע שם סעיף י"א, ותורת שבת סקי"ג, ובשו"ת ישועות מלכו בליקוטי שו"ת שבסוה"ס סימן ה', ושו"ת מנחת אלעזר ח"ג סימן ד', ומה שמסתמך ואזיל ע"ז בשו"ת לבושי מרדכי (מהד' תרצ"ז) סימן רס"ח, ואריכות דברים שכותב בזה בשו"ת מהרש"א חאו"ח סימן ט', וכן בשו"ת קרן לדוד חאו"ח סימן צ"א ובשש"כ פי"ח סעי' ט"ז דיש מקום להקל לצאת עמם אפילו אינו קצר רואי אלא לובשם ליופי ותכשיט דלא גרע משאר תכשיט שנוהגין להקל כדלקמן סי' ש"ג אות י"ג וכשהולך עמם תמיד בכל עת וזמן שפיר טפי להקל לאפוקי אם אין הולך עמם תמיד כי אין צריך להם כל כך אפילו הוא קצר רואי אין לו להקל ומי שנוהג מחמת חסידות ופרישות להסיר משקפיו כשהולך ברחובות הומי אדם כתב בשבט הלוי ח"ח סי' מ"ח שאם זקוק למשקפיים ובלא זה כואב ראשו וכיוצא"ז מיחוישים שונים אין הנהגה זו מבטלת המשקפיים כתורת מלבוש ורשאי לצאת עמם בשבת ופשיטא שיזהר לא להסירם ובדברי האחרונים שדנו בזה מתבאר שאם מחוברים למשקפי ראייה ע"י ברגים וצירים ומגביהם בפי הצורך רשאי לצאת בהם ואף להגביהם בשא"צ להם כי נעשה בגוף אחד עם המשקפיים.

יד. לקח מגבת למקווה, אחרי שהיא רטובה רוצה להחזירה.

1. האם בחורף יכול לכורכה סביב צווארו אפילו שזה מצננו ומפריע לו.
2. וכן בקיץ כשהם האם יכול להביאה למקווה סביב צווארו.
3. אם קר לו, האם יכול לכרוך את הטלית סביב צווארו.
4. וכן מי שהולך עם חליפה קצרה ורוצה להוציא עבור אחר חליפה ארוכה, או ההפך, האם מותר לו ללבוש ולהביא כך, וכן ללבוש שטריימל כשאינו רגיל ללבוש, כדי להביא לאדם שנמצא בביה"ח.
5. וכן אשה שרוצה להביא לבעלה טלית האם יכולה ללבוש ולהביא לו.

6. וכן בחזרה שרוצה להביא פאה או מטפחת לאמה הנמצאת בביה"ח האם יכולה ללבוש ולהביא.
[מ"ב סקע"ב וסקע"ג, אש"א סקנ"ג, ומ"ב סקנ"ח, מחצה"ש סקכ"ד, ועיין סעיף מ"ד וביאור הגר"א על סעיף לו].

טו. מי שהולך עם גרטל רק בתפלה, ורוצה ללכת עם זה לבתי כנסת.

1. האם יכול ללבוש את זה ע"ג החגורה.
2. והאם יועיל ללבוש את זה יותר גבוה או יותר נמוך מהחגורה.
3. והאם יועיל להשאיר את החגורה פתוחה, וללבוש את זה מעליה.
4. וכשלא צריך בכלל חגורה, האם יכול ללבוש את הגרטל.
5. כשהרגילות שלו תמיד ללבוש גרטל רק בשעת התפלה, האם יכול ללבוש את זה ע"ג החליפה.
6. והאם מותר לצאת עם חגורה במעיל כשלא קשורה.
7. האם תלוי אם יש לו צורך וחושב בהמשך להשתמש בה, או שלא משתמש בה.
8. והאם תלוי אם זה מחובר למעיל או רק מוכנס תוך הלולאות.
9. ומי שהולך עם שלייקס, האם מותר לו ללכת עם חגורה או גרטל כשלא צריך אותם.
10. והאם מותר לצאת עם נעלים כשהשוכים לא קשורים.

[שו"ע סל"ו, וסל"ט, וסמ"ב, מג"א סקנ"ד, וסקמ"ט, ט"ז סקי"ד, מ"ב סקקל"ה, וסקנ"ג, וסקפ"ד, וסקקל"ג, וסקקנ"ח, שעה"צ סקקס"ט, חיי אדם כלל נ"ו סי"א, קיצור שו"ע פ"ד סי"ד].

טז. האם מותר לצאת עם צמר גפן באוון.

1. האם שונה אם יוצא בגלל שיש לו דלקת, או שסתם מפריע לו הרוח.
 2. וכן מי שיש לו נעל חדשה ומשפשפת לו ברגל, האם מותר לו להכניס לתוכה צמר גפן.
 3. וכן אם יש לו פצע, שריטה, וכדו', האם מותר לו לצאת לרחוב כשמניח עליו טישו, גזה, או פלסטר.
 4. וכן האם מותר להכניס ממחטה מתחת לידיה משקפיים שלו, או על היד מתחת לשעון זהב שעושה גירוי.
 5. וכשמניח את הפלסטר, האם מותר לו לקשור את זה עם חוט, ממחטה, או סיכת בטחון.
 6. האם תלוי אם כבר יצא עם זה לפני שבת.
- [שו"ע סכ"ב, וסכ"ח, וסנ"א, מ"ב סקקמ"ט, נתיב ים על המג"א סקל"א, מ"ב סקפ"ב, ביה"ל ד"ה יוצאים, שעה"צ שם].

יז. סיר רותח.

1. האם מותר להסירו מהאש באמצעות מגבת לחה.
 2. והאם מותר להניח את הסיר הרותח ע"ג מגבת לחה.
 3. והאם מותר לנגב ידיים במגבת המונחת ע"ג הסירים.
 4. חזר מהדרך ובגדיו רטובים מזיעה או מגשם, האם יכול להניחם ממול או קרוב למקום שהגז דולק.
 5. וכן אם חזר בגשם והוא עצמו, שערותיו ובגדיו רטובים, האם יכול להתיישב סמוך לגז.
 6. והאם יכול להניח על כסא סמוך את המעיל גשם הרטוב, או מפה שנשפך עליה שתיה.
 7. האם יש חילוק איזה רמה וכמות הרטיבות.
- [סמ"ו, מג"א סקנ"י, מ"ב סקקס"ט, שעה"צ סקרי"ב-רי"ג. שבת השבת מלאכת מבשל סעי' ט"ו בבאר רחובות ס"ק ל"ד שהקשה].

יח. אין לו כובע.

1. האם יכול ללכת לתפילה עם כובע של מי שקטן ממנו או של מי שגדול ממנו.
 2. וכן כשצריך ללכת לביה"ח וכדו' ויש רוחות, האם מותר ללכת עם כיפה בלי כובע.
 3. האם מותר ללכת עם החליפה רק על הכתפיים בלי השרוולים.
 4. ואם חם מאוד האם מותר ללכת עם מצחיה בשבת.
 5. והאם יש חילוק אם זה מצחיה של גבר או של אשה.
- [סמ"א, מ"ב סקקנ"ג, בסקל"ח, וסקקמ"א, וסקכ"ח, וסקקנ"ב, סקקנ"ח, ושעה"צ קצ"ב].

יט. גבר שיש לו נשירת שערות והולך עם פאה.

1. האם מותר לו ללכת עם זה בשבת.
 2. חולה שנשרו שערותיו והולך עם פאות מוזמנות, האם מותר לצאת עמו בשבת.
- [מ"ב סקע"ז].

כ. נפל לו המעיל לתוך שלולית.

1. האם מותר ללבוש.
 2. חזר הביתה ורוצה אח"כ לצאת שוב, ועדיין המעיל רטוב כולו, האם מותר ללבושו.
 3. חזר עמו הביתה, האם יכול להניחו על גבי קולב, כסא, מעקה, חבלי כביסה, וכדו'.
 4. וכן בא מהדרך רטוב מזיעה, האם יכול לפרוס הבגדים על גבי כסאות.
 5. איזה צורה כן יוכל להניחם ע"ג דברים אלו.
 6. מגבות, מפות נילון, סינרים, מעיל גשם מנילון או סינטטי, האם מותר לשוטחם בבית לייבוש.
 7. חזר עם מעיל, כובע וכדו', רטובים, לא ידע שאסור, שטחם והתייבשו, האם מותר לו ללבושם.
 8. האם יש ענין לא להשאיר בשבת כביסה תלויה בחוץ.
- [סעיף מ"ה, מ"ז, מ"ב סקקס"ב-קס"ג, וקס"ה, גר"ז סנ"ו. שעה"צ רי"ב].

כא. מגבות רטובות.

1. האם מותר לקחתם ולהניחם בארגז כביסה.
2. האם יש חילוק בין מגבת מטבח או רחצה שחזר מעוטף בה מהמקוהמבעו"י או בשבת.
3. נשפך משקה, מרק, וכדו' ע"ג מפה או בגד, האם מותר לקחתם ולהניחם בארגז כביסה.
4. ספוג העשוי לרחיצת כלים, ומונח בכיור ספוג במים, האם מותר להוציאו.
[סעיף מ"ו. מ"ב סקע"א- ע"ב. סקע"ה, ש"ב מג"א סקי"ט, מ"ב סקמ"ז].

סימן ש"ב

א. עשו קידוש בבית, השטיח שעל גבי הרצפה התלכלך מאוד.

1. האם מותר לנקותו עם מברשת ידנית, ושטיח שעל גבי הקרקע מקיר לקיר, או רק זמני, או חלקי שמתרומם.
 2. האם יש הבדל אם נתאבק מאוד, או התמלא בוץ, חול, או פירורי אוכל וכדו'.
 3. ואם הוא שטיח ישן.
 4. האם יכול לבקש מהגוי שינקה.
[ס"א, ס"ז, מ"ב סק"ו. ביה"ל ד"ה י"א וד"ה לחוש, שעה"צ סק"ט].
- בביה"ל מבואר שאין דין ותנאי בשחור וכל שמקפיד עליו אסור. ובמ"ב על הרמ"א שטוב לחוש שהרבה חוששים לדאורייתא, ובביה"ל שכ"ש ע"י כלי. ובישן כתב שהמיקל יש ע"מ לסמוך ולחלק בין חדש לישן. ולעשות כלאחר יד. אבל ע"י עכו"ם מותר. וכשמתנקה לגמרי מבואר בס"ז שאפילו בטיט אסור. אבל בדברים גושיים הרי"ז דומה להרמ"א שמתיר בנוצות שאינם תחובים בבגד. ובשעה"צ סק"ט הביא דעת המג"א וכ"כ הח"א לחלוק על הרמ"א. ובאש"א סק"ד כתב שאם תחובין ממש בתוכו גם הרמ"א מודה.

ב. מי שכובעו שלו נפל לתוך חול, או בוץ.

1. האם יש אפשרות לנקות את כולו או חלקו.
2. ומה יעשה חתן שאירע לו כך בשבת לפני העליה לתורה.
3. והאם תלוי כמה מפריע לו שהכובע מלוכלך.
4. והאם יוכל לתת לאדם זר שינקה לו.
5. כשרמת הלכלוך ברמה שצריך בגלל זה להבריש היטב ביד, האם אפשר, וכצריך להבריש דווקא מברשת, האם יש עצה לכך.
6. ומה הדין בכל זה כשהתלכלך בבוץ, או מאכל גושי. צואה, שכבה עבה, או דקה.
7. ואם כל הנ"ל אירע בכלה או אשה ההולכת עם בגדים בהירים, או כהים.
[ס"א. שעה"צ סקמ"ד, ביה"ל עליה, מ"ב סק"ו, וביה"ל ד"ה לחוש, וד"ה והוא. שעה"צ סק"ז, ביה"ל ד"ה יש אומרים, ס"ז. מ"ב סקל"ו, ביה"ל שם ד"ה דהוי טוחן, והאם שחורה הוא דוקא, וליישב קושית המ"ב על הט"ז החילוק הוא כשמתרתו לסיבה צדדית].

ג. מנעלים שעלה עליהם אבק.

1. האם מותר לנערם בשבת, או לקנחם בסמרטוט יבש, או מגבון לח.
1. ואם יש לו על הנעל בוץ שמפריע לו ללכת עם זה, האם יכול להוריד ע"י ניגוב,
2. ואם יכול להוריד את זה רק ע"י שפיכת קצת מים, האם מותר.
3. והאם יכול להכנס עם הנעלים לתוך שלולית מים וכדו'.
4. והאם יכול לשפוך עד שלא ישאר כל רושם וסימן.
5. והאם מותר בשבת להסיר אבק מהנעליים ע"י מטלית יבשה.
6. וכשיש ריח מהדבר שדרך בתוכו, האם יש עצה להתיר.
7. אבק סמין שנדבק לחלונות, לכסאות פלסטיק, עץ, האם מותר לנגבם עם מטלית או מברשת.
[ס"ח מ"ב סקל"ז, ביה"ל ס"ו ד"ה או, גר"ז סי"ט, חזו"א נ"ח סק"ט ד"ה קנ"ו, ס"ז ביה"ל ד"ה דהוי, ס"ט, מ"ב סקמ"א, ביה"ל ד"ה אבל, וד"ה אסור, שעה"צ סקמ"ד, וס"י ביה"ל ד"ה דלא].

ד. שולחנות וספסלים שבבית.

1. האם מותר לקפלים בשבת.
2. והאם יש חילוק בין אם היו הרבה אורחים והשאירו הרבה ריהוט, או להוציא סתם כדי שיראה מכובד.
3. בית הכנסת שנשארו בו ספרים מפוזרים לרוב, האם מותר לאספם ולהחזירם כשכבר לא יספיקו ללמוד בהם בשבת.
4. וכן האם מותר לסדר את המיטה כשקמים אפילו שהולכים מהבית עד מוצ"ש.
5. ספר תורה שקראו בו בשבת האם מותר אחרי התפלה לגוללו לשבת הבאה.
6. ואם קראו בו ביו"ט האם מותר לגוללו לשבת שלמחרת.
7. האם יש חילוק בין אם עשו עירוב תבשילין או לא עשו.
[סקי"ז, סקי"ט, שעה"צ סק"ג, תהל"ד סק"ו, וע"ע סימן תק"ג שעה"צ סק"ד].

ה. מגבת שקצת מלוכלכת או שיש ממנה ריח רע.

1. האם מותר לנגב בה בידיים רטובות.
2. יצא מהשירותים וציציותיו נתלכלכו קצת מצואה או מי רגלים האם יכול להכניסם למים או תחת הברז.
3. וכן מי שדרך עם נעליו בדבר שיש ממנו ריח, האם יכול לתת לגוי שינקה אותו.
4. וכן סמרטוט ריצפה שמריח, האם מותר להניחו ע"ג מים שנשפכו.
5. והאם יש חילוק על גבי איזה כמות של מים מניחם.

6. והאם אפשר שיניח גם קצת אקנומיקה וכדו' ביחד עם המים.
7. וכן ילד קטן שבגדיו נתלכלכו בצואה ויש ריח רע האם יכול להשרותם במים עם חומר ניקוי.
- [ביה"ל ד"ה דלא, שעה"צ סקמ"ד, מ"ב סקנ"ג. וסקל"ט, ביה"ל ד"ה שיש עליו, וד"ה שאין עליו, ביה"ל ד"ה דלא, אש"א בוטשאטש סוף ש"ב חיי אדם כ"ב ב' ס"י].

ו. כוס רטובה.

- 1) האם מותר לנגבה עם החולצה.
- 2) וכן מגבת שכבר רטובה, האם מותר עדיין לנגב בה.
- 3) החזיר את המגבת מהמקווה, ובכניסת שבת ממש רטובה, האם מותר לגעת בה בשבת.
- 4) סמרטוט שטיפה שסיימו סמוך לכניסת השבת להשתמש בו האם מותר להזיזו בשבת. [ש"א סקקע"א, קע"ב, וש"ב סקמ"ו, סקנ"א].

ז. מרק עם תבשיליו או חתיכות חמין וכדו' שנפלו ע"ג השולחן.

- 1) אם המפה היא של נילון, או סינטטי, וכן סינרים מחומרים אלו שהתלכלכו, האם מותר לשפוך עליהם מים כדי לנקותם.
- 2) כשזה לא יורד מבלי לשפשף, האם מותר לשפשף, או האם בכה"ג קל יותר ומותר לשפוך לפחות מים שינקה חלקית.
- 3) והאם מותר לגרד שירד המאכל שכבר נתיבש ע"ג המפה.
- 4) וכן כפפות מגומי או נילון, האם מותר בשבת להשתמש בהם כשרוצים כלים. והאם מותר אח"כ לנקות אותם מהלכלוך שנדבק בהם.
- 5) וכן מוצץ, פיטמה של בקבוק תינוק שהתלכלכו, האם מותר לנקות אותם עם שפשוף או בלי לשפשף.
- 6) וכן כוסות וצלחות ח"פ האם מותר לרחוץ אותם היטב עם שפשוף, או עם מים לבד.
- 7) וכן משקפיים שנתלכלכו האם מותר לרחוץ אותם במים.
- 8) עדשות רכות או קשות, האם מותר לשרות אותם במים או בחומרים המיועדים לכך. [ס"ז, וס"ט, מ"ב סק"מ, גר"ז י"ט, מ"ב סקל"א, ביה"ל ד"ה אבל, ד"ה דהוי, ד"ה אסור, וד"ה שיש].